

- 1 לְהִבִּין עֲנֵן גֵּרֹת חֲנֻפָּה, דְּהִגַּם שְׁגָרוֹת חֲנֻפָּה תִּקְנִים מִפְּנֵי
2 הַגָּס שֶׁהִיא בְּגֵרוֹת הַמִּקְדָּשׁ, כְּדַבְּרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל (בגמרא, מסכת
3 שבת) "שכשכנסנו יוונים להיכל, טימאו כל השמים שבהיכל. וכשגברה
4 מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן
5 שהיה מונח בחותמו של כהן גדול
6 ולא היה בו אלא להדליק יום אחד.
7 נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה
8 ימים..." וְכָל דִּתְקוּן רַבָּנָן כְּעֵין
9 דְּאוּרִייתָא תִּקְוֹן¹, כלל הוא שכל
10 דבר שתיקנו חכמים, תיקנו אותו
11 בדומה לדברים שמן התורה, ואף כאן
12 תקנת ימי חנוכה והמצווה מדרבנן
13 להדליק נרות חנוכה הייתה אמורה
14 להיות "כעין דאורייתא", בדומה
15 למצווה מן התורה להדליק את
16 המנורה מִכָּל־מְקוֹם הָרִי הֵם
17 נרות המנורה שבמקדש ונרות חנוכה
18 חֲלוּקִים שׁוּנִים בְּכַמְּהָ עֲנִינִים,²
19 כפי שהולך ומפרט. בְּמִסְפָּרָם²
20 במספר הנרות - דְּבִמְנוּרָה
21 שְׁבִמְקֻדָּשׁ הָיוּ ז' גֵּרֹת, וְגֵרֹת
22 חֲנֻפָּה הֵם שְׁמוֹנָה. בְּמִקוֹם
23 עֲמִידָתָם³ של הנרות -
24 דְּהִמְנוּרָה שִׁבְכִית הַמִּקְדָּשׁ הִיְתָה
25 בְּפָנִים (בְּתוֹךְ הַקִּדְשׁ)⁴
26 וּבִדְרוֹם (יָמִין), וְגֵרֹת חֲנֻפָּה
27 מְצוּהָ לְהִנְיָחַם מִבְּחוּץ⁵ כדי
28 לפרסם את נס חנוכה גם ברשות
29 הרבים וּבִשְׂמָאל⁶ הפתח כדי
30 שתהיה מזוהה בימין ונר חנוכה
31 שמשמאל, וכך כל הפתח יהיה מוקף
32 במצוות. וּבִזְמַן הַדְּלָקָתָם⁷ -
33 דְּגֵרֹת הַמִּקְדָּשׁ הִדְלִיקוּ
- מִפְּלֵג הַמְּנַחָה, מִשְׁוֹף זְמַן (שְׁעָה וּרְבִיעֵה)⁸ קָדָם שֶׁתִּשְׁקַע
הַחֲמָה, בְּשַׁעֲה שְׁעֵדִין מֵאִיר אֹר חַיִּים וְגַר חֲנֻפָּה מְצוּתָהּ הִיא
מִשְׁתַּשְׁקַע הַחֲמָה⁹ וְאִילָךְ, כֹּאשֶׁר אֹר הַשֶּׁמֶשׁ כָּבֵר אֵינְנו מֵאִיר.
וּמוֹסִיף כ"ק מו"ח אֲדָמוּר¹⁰ רַבִּי הַרְי"צ (בְּהַמְשׁוֹף פְּדָה
בְּשָׁלוֹם ה'תש"ד¹⁰) עוֹד
דְּיוֹק בְּזָה, שְׁנֵר חֲנֻפָּה מְצוּהָ
לְהִנְיָחָה מִבְּחוּץ, שְׂמֵלֵכֵר
הַעוֹבְדָה שֶׁהִדְבַּר שׁוֹנֵה מִנְרוֹת הַמִּקְדָּשׁ,
יֵשׁ בְּכַךְ דְּבַר נוֹסֵף דְּלֹא מְצִינוּ
מְצוּהָ (מְלֵבֵד פָּרָה אֲדָמָה¹¹)
שְׁצָרִיכָה לְהִיּוֹת בְּחוּץ (רְשׁוּת
הַרְבִּים¹²) דְּיוֹקָא וְאִם כֵּן הָרִי זֶה
מִלְמַד עַל הַתּוֹכֵן וְהַעֲנִיין הַמְיוֹחֵד שֶׁל
נְרוֹת חֲנֻכָּה. וּמִבְּאֵר בְּהַמְשׁוֹף,
הַזְכוּר שֶׁל הַרְבִּי הַרְי"צ דְּהַשְׁעָם
בְּפִשְׁטוּת עַל זֶה שְׁנֵר חֲנֻפָּה
הוּא מִבְּחוּץ, הוּא בְּשָׁבִיל
פְּרִסְמוּי נִיסָא¹³ כְּדִי לִפְרֹסֵם אֵת
נֵס נְרוֹת חֲנֻכָּה גַם בְּחוּץ, בְּרִשׁוּת
הַרְבִּים. אָבֵל לְכֹאדָּה טַעַם זֶה
אֵינּוּ מְסַפִּיק, אֵינְנו מֵהוּוֶה סִיבָה
מִסְפָּקָה לְהַדְלִיק נְרוֹת חֲנֻכָּה בְּחוּץ
שְׁהָרִי גַם הַגָּס דְּפוּרִים
מִפְּרִסְמוּי עַל־יְדֵי מִשְׁתָּה שֶׁל
שְׂמָחָה וּמִשְׁלוּחַ מְנוֹת
וּמִתְּנוּת לְאֲבִיוֹנִים, וְאֶף־עַל־
פִּי־כֵן אֵין עוֹשִׂים זֶה בְּרִשׁוּת
הַרְבִּים דְּיוֹקָא אֵלָּא בְּבֵית פְּנִימָה.

בס"ד. שבת פרשת וישב, ערב חנוכה, ה'תשכ"ו*

(* המאמר הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ויצא לאור בקונטרס חנוכה - תשנ"ב. נכלל בו חלק מהמאמר דשבת פרשת מקץ שנאמר בהמשך למאמר זה. 1) פסחים ל, ב. וש"נ. 2) כמו שמדייק בד"ה נר חנוכה עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' קמח). ד"ה ואתה ברחמיך הרבים תרח"ץ (סה"מ תרח"ץ ע' קעא). וראה גם ד"ה ת"ר מצות נ"ח ה'תשל"ח (תורת מנחם - ספר המאמרים כסלו ע' קסב), ובהנסמן שם. 3) כמו שמדייק בד"ה הנ"ל עטר"ת (סה"מ שם ע' קמג). ד"ה הנ"ל תרח"ץ שם. 4) רמב"ם הל' בית הבחירה פ"א ה"ו. היינו, דנוסף לזה שהיתה בפנים המקדש (ולא בחוץ) - במקדש עצמו היתה "בתוך הקודש". 5) שבת כא, ב. רמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"ז. טושו"ע או"ח הל' חנוכה סתרע"א ס"ה. 6) שבת כב, א. רמב"ם שם. טושו"ע שם ס"ז. 7) כמו שמדייק בכמה דרושים - נסמנו בד"ה מצותה משתשקע החמה ה'תשל"ח (תורת מנחם - ספר המאמרים כסלו ע' קסט הערה 2). 8) ראה תורת מנחם - ספר המאמרים כסלו ע' קסב הערה 11. 9) שבת כא, ב. רמב"ם שם ה"ה. טושו"ע שם ר"ס תערב. 10) בד"ה ת"ר נר חנוכה תש"ד (סה"מ ה'תש"ד ע' 82). 11) חוקת יט, ג ובפרש"י שם. יומא סח, א. 12) כ"ה בסה"מ ה'תש"ד שם (וכ"ה בכו"כ דרושים, כדלקמן ס"ב). והוא כשיטת התוספות ד"ה מצוה להניחה (שבת כא, ב). וכ"ה בהלכה - טושו"ע שבהערה 5. 13) פרש"י ד"ה מבחוץ - שבת שם.

להבין ענין נרות חנוכה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 (ב) וּנְקִדַת הַבְּאִיר בְּזָה הוּא (פְּמִבְּאֵר בְּהִרְדוּשִׁים¹⁴ מֵאֲמָרֵי
2 חֲסִידוֹת הַעוֹסְקִים בְּנוֹשָׂא זֶה), שְׁעֲנִינָם וּמִטְרָתָם שֶׁל גְּרוֹת חֲנֻכָּה הוּא
3 לְהָאִיר אֶת הַחֹשֶׁךְ. דְּעַל-יְדֵי מִלְחַמַת הַיּוֹנִים שֶׁהִיטָה בַעֲקָר
4 מִלְחָמָה רֹחֲנִית מִתּוֹךְ כּוֹנֵנָה לַפְּגוּעַ בְּלִימּוּד תּוֹרַת ה' וְקִיּוּם מִצְוֹת ה' כִּפִּי
5 שְׂאוּמֵרִים בְּנוֹסָה "וְעַל הַנִּיּוֹסִים"
6 בְּחֻנּוּכָה, לְהִשְׁפִּיחַם תּוֹרַתְךָ 1 וּנְקִדַת הַבְּאִיר בְּזָה הוּא (פְּמִבְּאֵר
7 וְלִהְעִבְרִים מַחְקֵי רְצוֹנְךָ¹⁵ 2 שְׁעֲנִינָם וּמִטְרָתָם שֶׁל גְּרוֹת חֲנֻכָּה הוּא
8 וּבִפְרָט לְאַחֲרֵי שֶׁנִּכְנְסוּ 3 חֲנֻכָּה הוּא לְהָאִיר אֶת הַחֹשֶׁךְ. דְּעַל-יְדֵי מִלְחַמַת
9 לְהִיכָל וְטָמְאוּ כָּל הַשְּׂמָנִים 4 הַיּוֹנִים לְהִשְׁפִּיחַם תּוֹרַתְךָ וְלִהְעִבְרִים מַחְקֵי
10 שְׂבִהֵיכָל¹⁶ 5 מִתּוֹךְ כּוֹנֵנָה לַפְּגוּעַ רְצוֹנְךָ¹⁵ 6 [וּבִפְרָט לְאַחֲרֵי שֶׁנִּכְנְסוּ לְהִיכָל וְטָמְאוּ
11 בְּטַהֲרַת הַשְּׂמָנִים], נַעֲשֶׂה הַתְּגַבְרוֹת 7 כָּל הַשְּׂמָנִים שְׂבִהֵיכָל¹⁶ 8, נַעֲשֶׂה הַתְּגַבְרוֹת הַחֹשֶׁךְ
12 הַחֹשֶׁךְ דְּלַעֲוֹמַת-זֶה, הַצַּד שֶׁכָּנָד 9 דְּלַעֲוֹמַת-זֶה, וְלָכֵן, כְּשֶׁגִּבְרָה מְלָכוֹת בֵּית
13 צַד הַקְּדוּשָׁה (הַנִּקְרָא "לַעֲוֹמַת זֶה", עַל 10 חֲשֵׁמוֹנָאֵי וְנִצְחוּ אֶת הַיּוֹנִים, תִּקְנֵנוּ גְרוֹת חֲנֻכָּה,
14 שֵׁם הַכְּתוּב "אֵת זֶה לַעֲוֹמַת זֶה עֲשֵׂה 11 הוּא לְהָאִיר אֶת הַחֹשֶׁךְ. וְיִמְקוֹם עֲמִידַתְּם הוּא
15 אֱלוֹקִים...") וְלָכֵן, כְּשֶׁגִּבְרָה 12 בְּחוּץ (רְשׁוֹת הָרַבִּים)¹⁷ 13 וּבִשְׂמָאל, בְּכַדֵּי לְהָאִיר
16 מְלָכוֹת בֵּית חֲשֵׁמוֹנָאֵי וְנִצְחוּ 14 גַּם אֶת הַחֹשֶׁךְ דְּרְשׁוֹת הָרַבִּים, טוֹרֵי דְּפְרוּדָא,
17 אֶת הַיּוֹנִים, תִּקְנֵנוּ גְרוֹת חֲנֻכָּה, 15 שְׁיִנְיַקְתֶּם הוּא מִקּוֹ הַשְּׂמָאל. וְזֶהוּ שְׁנֵרוֹת חֲנֻכָּה
18 בְּכַדֵּי לְהָאִיר אֶת הַחֹשֶׁךְ הַרְחָנִי 16 אֶת הַחֹשֶׁךְ (גַּם הַחֹשֶׁךְ דְּרְשׁוֹת הָרַבִּים) הוּא מִפְּנֵי
19 שֶׁרָמוּ הַיּוֹנִים. וְזֶהוּ הַטַּעַם לָכֵךְ 17 שְׂהָאוֹר דְּגְרוֹת חֲנֻכָּה הוּא אֹר שְׁלִמְעָלָה
20 שְׁזִמְן הַדְּלֻקָתָם 18 מֵהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת, וְלָכֵן הֵם שְׂמוֹנֵה גְרוֹת, דְּמִסְפַּר
21 הוּא לֹא בִשְׁעוֹת הַיּוֹם כִּמוֹ גְרוֹת 19 שְׂמוֹנֵה מוֹרָה עַל בְּחִינָה שְׁלִמְעָלָה
22 מִמְקַדֵּשׁ אֲלֵא מִשְׁתַּשְׁקַע הַחֲמָה, 20 מֵהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת¹⁸. וְעַל-דִּרְךָ-זֶה הוּא בְּנוֹגֵעַ
23 כֹּאשֶׁר הַשֶּׁמֶשׁ כֹּבֵד לֹא מֵאִירָה 21 לְה' יוֹסֵם-טוֹב' דְּחֻנּוּכָה, דְּזָה (שְׂה' יוֹסֵם-טוֹב' דְּחֻנּוּכָה הוּא
24 וּמִתְחִילָה הַחֲשִׁיכָה כִּי עֲנִינָם שֶׁל 22 הוּא בְּמִסְפַּר שְׂמוֹנֵה (יּוֹמֵי דְּחֻנּוּכָה תְּמַנְיָא אֵינּוֹן¹⁶
25 גְרוֹת חֲנֻכָּה הוּא לְהָאִיר אֶת 23 יְמֵי חֻנּוּכָה שְׂמוֹנֵה הֵם), הוּא, כִּי
26 הַחֹשֶׁךְ. וְיִמְקוֹם עֲמִידַתְּם שֶׁל 24 הַגְּלוּיֵי שֶׁל הָאוֹר הָאֱלוֹקִי שְׂמָאִיר
27 גְרוֹת חֻנּוּכָה הוּא לֹא בְּפִנִּים כִּמוֹ גְרוֹת 25 וְכֹא לְעוֹלָם בִּימֵי חֲנֻכָּה הוּא
28 מִמְקַדֵּשׁ אֲלֵא בְּחוּץ (רְשׁוֹת 26 גְּלוּיֵי שְׁלִמְעָלָה מֵהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת.
29 הָרַבִּים)¹⁷ 27 וּבִשְׂמָאל, שֵׁם 27 וְהָנָה אֹרֵי זֶה (שְׁלִמְעָלָה
30 מוֹשִׁגִּים מִמִּסְמָלִים אֶת הַחוּשֶׁךְ, לֹא 28 מֵהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת, שְׂמָאִיר בִּימֵי
31 נְכוּתָתָם שֶׁהִדְלַקְתָּם הֵיטָב בִּימֵן 29 חֲנֻכָּה כִּלְכָל וּבִפְרָט בְּגְרוֹת
32 (דְרוֹם) בְּכַדֵּי לְהָאִיר גַּם אֶת 30 חֲנֻכָּה) נְמִשֶׁךְ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה
33 הַחֹשֶׁךְ דְּרְשׁוֹת הָרַבִּים, טוֹרֵי 31 וּמִתְגַּלָּה בְּעוֹלָם עַל-יְדֵי
34 דְּפְרוּדָא, עַל הַ"סְטְרָא אַחֲרָא" (הַצַּד 32 הַמְסִירוֹת-נִפְשׁ דְּמִתְתִּיחוּ
35 הָאֲחֵר, שְׂאוּנוּ צַד הַקְּדוּשָׁה) נִאֲמַר 33 וּבְכִיּוֹ¹⁹ 34 שֶׁלַחְמוּ בִיוֹנִים שְׂרִצּוּ
36 בְּסַפֵּר הַתְּנִיא (פְּרָק כב) ש"מִחֲשִׁיבִים 34 "לְהַשְׁכִּיחַם תּוֹרַתְךָ וְלִהְעִבְרִים מִחוּקֵי
37 עֲצָמָם לִישׁ וּדְבַר בְּפִנֵי עֲצוּמוֹ, וְכֹזֵה 35 רְצוֹנְךָ" בְּמִסִּירוֹת-נִפְשׁ, תּוֹךְ נִכְוֹת
38 מִפְּרִידִים אֶת עֲצָמָם מִקְדוּשָׁתוֹ שֶׁל 36 לוֹתָר עַל חֵיבָם. וְהֵינּוּ²⁰,
39 מִקּוֹם בְּרוּךְ-הוּא מֵאַחַר שֶׁאֵין בְּטָלִים לוֹ
40 יִתְבָּרַךְ... וְלָכֵן נִקְרָאִים טוֹרֵי דְּפְרוּדָא (הָרִים שֶׁל פִּירוּד) בְּזוּהַר הַקְּדוּשׁ
41 שְׁיִנְיַקְתֶּם שֶׁל ה"טוֹרֵי דְּפְרוּדָא" הוּא מִקּוֹ הַשְּׂמָאל. וְזֶהוּ גַם הַטַּעַם

14) ראה בארוכה שה"מ עטר"ת שם ע' קמח. תרח"ץ שם ע' קעב. וראה גם תורת מנחם - ספר המאמרים כסלו ע' קסג ואילך. ע' קסט ואילך. וש"ס. 15) נוסח הודאת "ועל הנסים" דחנוכה. 16) שבת כא, ב. 17) ראה לעיל הערה 12. 18) ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט. 19) שה"מ תרח"ץ שם. 20) ראה גם ד"ה ואתה ברחמיך הרבים ה'תשמ"ח ס"ד (תורת מנחם - ספר המאמרים כסלו ע' קפח).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 בשני ענינים, מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, כפי שהולך
 2 ומבאר. מלמטה למעלה, שמצד גדל החשף שהיה אז כתוצאה
 3 ממלחמתם של היוונים ורצונם לפגוע בלימוד התורה וקיום המצוות והדבר
 4 גרם להתגברות החושך נתעורר אצלם אצל מתיהו ובניו כח
 5 המסירות-נפש שלמעלה
 6 מהשתלשלות שבאדם, ועל-
 7 ידיה המשיכו וגילו אור אלוהי
 8 מעצמות אור-אין-סוף
 9 שלמעלה מהשתלשלות.
 10 ומלמעלה למטה, שעל-ידי
 11 אור זה היינו על ידי שהאור הנעלה
 12 הזה נמשך מלמעלה ומאיר בעולם
 13 למטה מאירים גם את החשף
 14 הגדול.
 15 וזהו הטעם לכל החלוקים
 16 ההבדלים דלעיל שנימנו ופורטו
 17 לעיל שבין גרות חנכה וגרות
 18 המקדש, דהאור שהאיר
 19 במקדש ונמשך מלמעלה על ידי
 20 הדלקת שבעת נרות המנורה (פיון)
 21 שהמשיכתו היתה לא על-ידי
 22 מסירות-נפש היתה גלוי
 23 דהשתלשלות, ז' גרות ולא
 24 שמונה. וכיון שהגלוי
 25 דהשתלשלות הוא גלוי של אור
 26 אלוהי מדוד ומוגבל אין בכחו
 27 להאיר את החשף, כי החשף
 28 הוא מנגד לגביה, מתנגד לגביו
 29 ועלול להעלים ולהסתיר עליו לכן
 30 מקום המנורה היתה בפנים
 31 (בתוך הקדש) ובניין
 32 (דרום), שהם מקומות שבהם אין
 33 לחושך שליטה ואין לו יכולת להעלים
 34 ולהסתיר וזמן הדלקת הנרות
 35 היתה משוף זמן לפני שקיעת
 36 החמה לפני התגברות החושך.
 37 וגרות חנכה (שלאחרי
 38 המסירות-נפש) הם שמונה
 39 גרות, אור שלמעלה
 40 מהשתלשלות, שמאיר גם
 41 את החשף וגם במקום ובזמן שבו
 42 החושך מתגבר - בחוץ ולאחר שקיעת
 43 החמה.
 44 ומבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר

בהמשך הנ"ל²¹, של שנת תש"ד. שלכן מטעם זה שנרות חנוכה נועדו
 להאיר את החושך תקנו שגרי חנכה יהיה על פתח ביתו מבחוץ,
 לרשות הרבים, אף שלא מצינו מצוה (מלבד פרה אדמה)
 שצריכה להיות ברשות הרבים, פי ענינם של גרות חנכה
 הוא להאיר את החשף
 דרשות הרבים, פנ"ל.
 ולכאורה, באור זה אינו מספיק,
 והוא צריך לבאור נוסף. דכיון
 שהאור שלמעלה
 מהשתלשלות שמאיר בחנכה
 [שאור זה הנעלה יותר מאור רגיל
 מאיר את החשף דרשות
 הרבים] נמשך ומאיר בעולם
 על-ידי המסירות-נפש
 דמתתיהו ובניו, צריך לומר
 לכאורה, שגם על-ידי
 המסירות-נפש דפורים שגם או
 בני ישראל עמדו במסירות נפש על
 יהדותם (שהרי גירת המן הייתה רק
 על היהודים ואילו היו ממירים את דתם
 חס-ושלום היו נפטרים מהגזירה,
 כמבואר בתורה אור' לרבנו הזקן)
 נמשך אור זה [ובפירט
 שהמסירות-נפש דחנכה
 היתה (בעקר) רק במתתיהו
 ובניו, שהיו קבוצה קטנה בעם
 ישראל בימים ההם והמסירות-
 נפש דפורים היתה בכל
 ישראל]²², ואף-על-פי-כן
 למרות שעל פי טעם זה הרי גם בפורים
 האיר אור שלמעלה מסדר השתלשלות
 לא תקנו בפורים מצוה
 שצריכה להיות דווקא ברשות
 הרבים, רק בחנכה תקנו
 שהדלקת הנרות תהיה "על פתח ביתו
 מבחוץ", וכיון שכך צריך לומר שיש
 צורך בתוספת ביאור בענין זה ולא די
 בביאור שהאור המיוחד נמשך כתוצאה
 מהמסירות-נפש של מתתיהו ובניו,
 וכפי שיתבאר להלן.

אז, הוא בשני ענינים, מלמטה למעלה
 ומלמעלה למטה. מלמטה למעלה, שמצד גדל
 החשף שהיה אז נתעורר אצלם כח המסירות-
 נפש שלמעלה מהשתלשלות שבאדם, ועל-ידי-
 זה המשיכו מעצמות אור-אין-סוף שלמעלה
 מהשתלשלות. ומלמעלה למטה, שעל-ידי אור
 זה מאירים גם את החשף. וזהו הטעם לכל
 החלוקים דלעיל שבין גרות חנכה וגרות
 המקדש, דהאור שהאיר במקדש (פיון)
 שהמשיכתו היתה לא על-ידי מסירות-נפש היתה
 גלוי דהשתלשלות, ז' גרות. וכיון שהגלוי
 דהשתלשלות אין בכחו להאיר את החשף, כי
 החשף הוא מנגד לגביה, לכן מקום המנורה
 היתה בפנים (בתוך הקדש) ובניין (דרום), וזמן
 הדלקת הנרות היתה משוף זמן לפני שקיעת
 החמה. וגרות חנכה (שלאחרי המסירות-נפש)
 הם שמונה גרות, אור שלמעלה מהשתלשלות,
 שמאיר גם את החשף.

ומבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמשך הנ"ל²¹,
 שלכן תקנו שגרי חנכה יהיה על פתח
 ביתו מבחוץ, לרשות הרבים, אף שלא מצינו
 מצוה (מלבד פרה אדמה) שצריכה להיות
 ברשות הרבים, פי ענינם של גרות חנכה הוא
 להאיר את החשף דרשות הרבים, פנ"ל.
 ולכאורה, באור זה צריך לבאור נוסף. דכיון
 שהאור שלמעלה מהשתלשלות שמאיר בחנכה
 [שאור זה מאיר את החשף דרשות הרבים]
 נמשך על-ידי המסירות-נפש דמתתיהו ובניו,
 צריך לומר לכאורה, שגם על-ידי המסירות-נפש
 דפורים נמשך אור זה [ובפירט שהמסירות-נפש
 דחנכה היתה (בעקר) רק במתתיהו ובניו,
 והמסירות-נפש דפורים היתה בכל ישראל]²²,
 בפורים מצוה שצריכה להיות ברשות הרבים, רק בחנכה.

להבין ענין נרות הנוכה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 (ג) וְהִנֵּה זֶה שֶׁהָאֹר הַאֲלוּקִי שֶׁהָאִיר בְּמִקְדָּשׁ הָיָה גִלּוּי
2 דִּהְשַׁתְּלִשְׁלוֹת, גִּלּוּי אֹר מוּגַבֵּל שְׂבֵא וּנְמִשָּׁךְ לְפִי 'סֹדֵר הַשְּׁתַּלְשְׁלוֹת'
3 מְדוּרָה לְדִרְגָה שֶׁהַחֹשֶׁךְ הוּא מְנַגֵּד לְגַבְיָהּ מִתְנַגֵּד לוֹ (בְּמוֹבָא
4 לְעֵיל מִהֲדַרְוֹשִׁים מֵאִמְרֵי הַחֲסִידוֹת), הוּא בְּעֶרְףְּ הָאֹר דִּחְנָפָה,
5 הֵינּוּ שִׁיחִית לְאֹר הַנְּעֵלָה וְהַמּוֹפְלָא
6 שֶׁהָאִיר בִּימֵי הַחֲנוּכָה הִיָּה זֶה אֹר
7 שֶׁמוּגַדֵּר כְּשִׁיךְ לִסְדֵּר הַשְּׁתַּלְשְׁלוֹת'
8 אָבֵל בְּכָלֹת, גַּם הָאֹר
9 שֶׁהָאִיר בְּמִקְדָּשׁ הָיָה גִלּוּי
10 שְׁלִמְעָלָה מִהֲשַׁתְּלִשְׁלוֹת,
11 שְׂאִין הַחֹשֶׁךְ מְנַגֵּד לְגַבְיָהּ
12 שֶׁהַחֹשֶׁךְ אֵינּוּ מִתְנַגֵּד לוֹ וְאֵינּוּ מִסְתִּיר
13 עֵלָיו. וְכִמּוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר לְעֵיל
14 (בְּדַבְּוֹר־הַמִּתְחִיל "פָּדָה בְּשָׁלוֹם"²³) דְּזֶה שְׂבִנְיָן
15 בְּשָׁלוֹם"²³ שְׁנָה זוֹ, תִּשְׁכִּי"ו, יֵצֵא
16 לְאֹר עִם בִּיאֹר בְּדֶרֶךְ אִפְשֵׁר בִּידְבַר
17 מַלְכוּת' לְפִרְשֵׁת וּישְׁלַח) דְּזֶה
18 שְׂבִנְיָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה עַל-
19 יָדֵי שְׁלֹמֹה יְרוּקָא (אָף
20 שֶׁתְּכַנֵּית הַמִּקְדָּשׁ נַעֲשֶׂה עַל-
21 יְדֵי דָּוִד וְאֵם כֵּן גַּם לְדוֹד הִיָּתָה
22 שִׁיכוֹת יִשְׂרָאֵל לְבִנְיָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ)
23 הוּא כְּמוֹ שֶׁתְּכַוֵּב²⁴ הוּא
24 (שְׁלֹמֹה) יְהִיָּה אִישׁ מְנוּחָה
25 וְגו' וְשָׁלוֹם וְשָׁקֵט אֶתֶן עַל יִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו (וְלִכְּוֵן) הוּא
26 יְשָׁרָאֵל בְּיָמָיו (וְלִכְּוֵן) הוּא
27 יִבְנֶה בֵּית לְשָׁמַי גו', וְכַפִּי
28 שֶׁנִּתְבָּאָר בְּמֵאֵר הַחֲנוּכָה, דִּיבּוּר-
29 הַמִּתְחִיל "פָּדָה בְּשָׁלוֹם" בְּאִרְיֹכוֹת,
30 שִׁבְיָמֵי שְׁלֹמֹה הָאִיר גִּלּוּי אֲלוּקִי
31 וְהַ'בִּירוּר' שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁהִיָּה בִּימֵי
32 שְׁלֹמֹה הִיָּה בְּדֶרֶךְ מְנוּחָה, שְׁעַל-יְדֵי זֶה
33 מִתְכַּבֵּל מִצִּיאֻרוֹ שֶׁל הַמְּנַגֵּד וְזֶה
34 שְׁכָל הַגּוֹיִם הָיוּ בְּטָלִים
35 לְשָׁלֹמָה [שְׁלָכָן הָיָה בְּיָמָיו
36 שָׁלוֹם וְשָׁקֵט] הוּא לְפִי
37 שֶׁשְׁלֹמֹה הוּא בְּחִינַת מְלָךְ
38 שֶׁשְׁשָׁלוֹם שְׁלוֹ²⁵, הֵינּוּ שֶׁהָאִיר
39 בּוֹ אֹר אֲלוּקִי נְעֵלָה מִהַמֶּלֶךְ שֶׁל הָעוֹלָם
40 אֹר-אֵין-סוֹף שְׁלִמְעָלָה
41 מִהֲשַׁתְּלִשְׁלוֹת, דִּלְגַבִּי גִלּוּי זֶה
42 (שְׁלִמְעָלָה מִהֲשַׁתְּלִשְׁלוֹת)

1 (ג) וְהִנֵּה זֶה שֶׁהָאֹר שֶׁהָאִיר בְּמִקְדָּשׁ הָיָה גִלּוּי
2 דִּהְשַׁתְּלִשְׁלוֹת, שֶׁהַחֹשֶׁךְ הוּא מְנַגֵּד
3 לְגַבְיָהּ (בְּמוֹבָא לְעֵיל מִהֲדַרְוֹשִׁים), הוּא בְּעֶרְףְּ
4 הָאֹר דִּחְנָפָה, אָבֵל בְּכָלֹת, גַּם הָאֹר שֶׁהָאִיר
5 בְּמִקְדָּשׁ הָיָה גִלּוּי שְׁלִמְעָלָה מִהֲשַׁתְּלִשְׁלוֹת, שְׂאִין
6 הַחֹשֶׁךְ מְנַגֵּד לְגַבְיָהּ. וְכִמּוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר לְעֵיל
7 (בְּדַבְּוֹר־הַמִּתְחִיל "פָּדָה בְּשָׁלוֹם"²³) דְּזֶה שְׂבִנְיָן
8 בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה עַל-יָדֵי שְׁלֹמֹה יְרוּקָא (אָף
9 שֶׁתְּכַנֵּית הַמִּקְדָּשׁ נַעֲשֶׂה עַל-יָדֵי דָּוִד) הוּא כְּמוֹ
10 שֶׁתְּכַוֵּב²⁴ הוּא (שְׁלֹמֹה) יְהִיָּה אִישׁ מְנוּחָה וְגו'
11 וְשָׁלוֹם וְשָׁקֵט אֶתֶן עַל יִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו (וְלִכְּוֵן) הוּא
12 יִבְנֶה בֵּית לְשָׁמַי גו', וְזֶה שְׁכָל הַגּוֹיִם הָיוּ בְּטָלִים
13 לְשָׁלֹמָה [שְׁלָכָן הָיָה בְּיָמָיו שָׁלוֹם וְשָׁקֵט] הוּא
14 לְפִי שֶׁשְׁלֹמֹה הוּא בְּחִינַת מְלָךְ שֶׁשְׁשָׁלוֹם שְׁלו²⁵,
15 אֹר-אֵין-סוֹף שְׁלִמְעָלָה מִהֲשַׁתְּלִשְׁלוֹת, דִּלְגַבִּי
16 גִלּוּי זֶה (שְׁלִמְעָלָה מִהֲשַׁתְּלִשְׁלוֹת) מִתְכַּבֵּל כָּל
17 הַמְּנַגְדִּים. דִּגִּלּוּי זֶה (שֶׁהָאִיר עַל-יָדֵי שְׁלֹמֹה) הָיָה
18 גַּם לְפָנָי שֶׁנִּבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וּבְכִיֵּית הַמִּקְדָּשׁ
19 הָאִיר גִּלּוּי זֶה עוֹד יוֹתֵר. וְאָף-עַל-פִּי-כֵן, לְגַבִּי
20 הַגִּלּוּי דִּחְנָפָה, גַּם הַגִּלּוּי שֶׁהָאִיר בְּכִיֵּית הַמִּקְדָּשׁ
21 הוּא בְּכָלֵל 'הֲשַׁתְּלִשְׁלוֹת'. וְצִרִיף בְּאֹר בְּחִלּוֹק
22 שְׂבִין הַגִּלּוּי דְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ לְהַגִּלּוּי דִּחְנָפָה.
23 גַּם צִרִיף בְּאֹר כְּמֵה שֶׁהוּבָא לְעֵיל מִהֲדַרְוֹשִׁים
24 דְּזֶה שְׂזִמְן הַדְּלָקָתָם שֶׁל גִּירוֹת חְנָפָה הוּא
25 מִשְׁתַּשְׁקַע הַחֲמָה הוּא בְּכַדִּי לְהָאִיר אֶת הַחֹשֶׁךְ,
26 דְּלִכְאוּרָה, זֶה שֶׁהָאֹר דְּגִירוֹת חְנָפָה מְאִיר אֶת
27 הַחֹשֶׁךְ הוּא עַל-יָדֵי שֶׁהַגִּירוֹת מְאִירִים בְּלִילָה,
28 וְלָמָּה צִרִיף שֶׁהַדְּלָקָתָם תְּהִיָּה מִשְׁתַּשְׁקַע הַחֲמָה.
29 וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה צִרִיף בְּאֹר כְּמֵה שֶׁהוּבָא לְעֵיל
30 מִהֲדַרְוֹשִׁים בְּנוֹגַע לְמִקּוֹם עֲמִידָתָם, דְּזֶה שְׂמִקּוֹם
31 עֲמִידָתָם הוּא מְבַחוּץ הוּא בְּכַדִּי שִׁיאִירוֹ אֶת
32 הַחֹשֶׁךְ דְּרִשׁוֹת הַרְבִּים, דְּלִכְאוּרָה, בִּינְיָן שֶׁהָאֹר

23) ד"ט כסלו שנה זו (ה'תשכ"ו) ס"ז (סה"מ תשכ"ו ע' סא ואילך). 24) דברי הימים-אכב, ט"י. 25) שהש"ר פ"ג, יא [א - בתחילתו].

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 דְנֵרוֹת חֲנֻכָּה הוּא אֹר שְׁלֹמֶעֱלָה מֵהַשְׁתַּלְשָׁלוֹת, אֹר בְּלִמִּי
 2 מְגַבֵּל, הָרִי גַם בָּאֵם הָיוּ בַּפְּנִים, הָיָה בִּכְלֹתָם לְהֵאִיר
 3 בְּרֵשׁוֹת הַרְבִּים²⁶ (כִּינּוֹן שֶׁהָאֹר שְׁלֹהֶם הוּא אֹר בְּלִמִּי
 4 מְגַבֵּל) וְלִמָּה תִּינָקוּ חֲכָמִים שְׁנוֹת חֲנוּכָה יַעֲמְדוּ דְרוּקָא בַּחוּץ?
 5 וּבִפְרָט לְפִי מָה שֶׁנִּתְבָּאָר
 6 לְעִיל (בְּדַבְּרוֹר־הַמִּתְחִיל 'פְּדָה
 7 בְּשָׁלוֹם'²⁷) בַּעֲנֵן הַחֲלוּק
 8 הַהַבְדֵּל בֵּין הַבְּרוּר הַפְּרֵד הַטּוֹב
 9 מֵהָרַע שֶׁבְעוֹלָם וְהַעֲלָת נִיצוּצוֹת
 10 הַקְּדוּשָׁה שֶׁנִּפְלִי בְּדַבְּרִים גַּשְׁמִיִּים
 11 עַל־יָדֵי הַגְּלוּי שֶׁל הָאֹר הָאֲלוּקִי
 12 שֶׁהֵאִיר בְּמִשְׁכַּן לְהַבְּרוּר שֶׁל
 13 הַטּוֹב וְהַקְּדוּשָׁה שֶׁבְּגַשְׁמִיּוֹת עַל־יָדֵי
 14 הַגְּלוּי שֶׁהֵאִיר בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ,
 15 דְּהַבְּרוּר שֶׁעַל־יָדֵי הַגְּלוּי
 16 דִּמְשָׁכֵן הָיָה (כְּמוֹ) בְּרוּר
 17 בְּדָרְךָ מִלְחָמָה, תוֹךְ מַגַּע יִשְׂרָאֵל עִם
 18 הָרַע וְהַגַּשְׁמִיּוֹת שֶׁהִמְשִׁיכֵן הָיָה
 19 מְהֻלָּךְ בְּמִדְבָּר שֶׁהוּא מְקוֹם נַחֲשׁ,
 20 שָׂרָף וְעַקְרָב שֶׁהֵם הִפְיָךְ הַקְּדוּשָׁה
 21 בְּכַדֵּי לְבָרֵר וְלְהַעֲלוֹת אֶת
 22 הַנִּצְּצוֹת שֶׁנִּפְלוּ לְשָׁם, לְדַבְּרִים
 23 נַחוּתִים בְּגַשְׁמִיּוֹת וְהַבְּרוּר עַל־יָדֵי
 24 הַגְּלוּי שֶׁהֵאִיר עַל־יָדֵי
 25 שְׁלֹמָה, וּבִפְרָט עַל־יָדֵי
 26 הַגְּלוּי שֶׁהֵאִיר בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ
 27 הָיָה בְּדָרְךָ מְנוּחָה, מִבְּלִי לְבוֹא
 28 בְּמַגַּע עִם הַגַּשְׁמִיּוֹת וְהָרַע דִּשְׁלֹמָה
 29 הָיָה בְּמִקְוֵמוֹ, בְּמִקְוֵמוֹ מִלְּכוּתוֹ
 30 בִּירוּשָׁלַיִם, וְהַנִּצְּצוֹת שֶׁל הַקְּדוּשָׁה
 31 (גַּם) הַנִּצְּצוֹת שֶׁבְּמִקְוֵמוֹת
 32 הַרְחוּקִים) נִמְשָׁכוּ אֵלָיו
 33 מֵעֲצָמָם כְּמִסּוּפֵר עַל מַלְכֹת שְׂבָא
 34 שְׂבָא מִרְחוֹק לְקַבֵּל מַחְכֵּמַת שְׁלֹמָה.
 35 וּמִזָּה מוֹכֵן לְכַאוּרָה בְּמִפְלֵ-
 36 שָׁכֵן וְקַל־וְחוּמֵר בְּנוֹגֵעַ לְהָאֹר
 37 דְנֵרוֹת חֲנֻכָּה שֶׁהוּא לְמַעֲלָה
 38 גַם מֵהָאֹר שֶׁהֵאִיר בְּבֵית
 39 הַמִּקְדָּשׁ, כְּמִבּוֹאָר לְעִיל, עַד כִּדֵּי כֵךְ
 40 שֶׁלְּגַבֵּי נְרוֹת חֲנוּכָה הָרִי נְרוֹת הַמִּקְדָּשׁ
 41 נַחֲשִׁיבִים אֹר שֶׁבִסְדֵּר הַשְׁתַּלְשָׁלוֹת
 42 דָּזָה שֶׁהוּא הָאֹר שֶׁל נְרוֹת חֲנוּכָה

מֵאִיר אֶת הַחֲשֵׁף דְרֵשׁוֹת הַרְבִּים הוּא (לֹא עַל־יָדֵי שֶׁהוּא
 יוֹרֵד לְמִקְוֵמוֹ הַחֲשֵׁף לְהֵאִיר אוֹתוֹ, אֶלָּא) בְּאֶפֶן דְּבִדְרָךְ
 מִמִּילָא מִבְּלִי 'הַתְּלַבְּשׁוֹת' וְהַתְּעַסְקוֹת יִשְׂרָאֵל עִם הַחוּשׁ. וְעַל־פִּי־זָה
 צָרִיךְ בְּאוּר עוֹד יוֹתֵר בְּזָה שֶׁנֶּר חֲנֻכָּה מִצָּה לְהַנִּיחָה עַל
 פֶּתַח בֵּיתוֹ מִבְּחוּץ לְשֵׁם מֵה יֵשׁ
 צוּרֵךְ בּוֹזָה, וְלִמָּה אִי אִפְשָׁר שֶׁהָאֹר שֶׁל
 נְרוֹת חֲנוּכָה יִדְלַק בַּפְּנִים וְיֵאִיר אֶת
 הַחוּשׁ הַשּׁוֹרֵר בַּחוּץ, קַל־וְחוּמֵר
 מִשְׁלֵמָה הַמְלַךְ שֶׁיִּשֵּׁב בְּמִקְוֵמוֹ וְהָאִיר
 אֶת הַנִּיצוּצוֹת הַרְחוּקִים בִּיּוֹתֵר?
 (ד) וְיִוָּבֵן זֶה בְּהַקְדָּמָה מָה
 שֶׁכְּתוּב²⁸ יוֹדוּךָ ה' כָּל
 מַעֲשֵׂיךָ וְחִסְדֵיךָ יְבָרְכוּכָה,
 וּמִבְּאֵר אֲדָמוֹר (מְהוֹרֵשׁ"ב)
 נִשְׁמַתוּ־עֵדֵן בְּמִאֲמָרוֹ דְּבוּר־
 הַמִּתְחִיל "פְּדָה בְּשָׁלוֹם"
 שֶׁבְּהַמְשָׁךְ תַּעֲרַב²⁹ (הוֹבָא
 בְּדַבְּרוֹר־הַמִּתְחִיל
 בְּשָׁלוֹם' שֶׁנֶּאֱמַר בִּי"ט
 כְּסֵלוֹ³⁰ שָׁנָה זוֹ, תִּשְׁכִּי, וַיֵּצֵא לְאוּר
 עִם בִּיאור בְּדֵרֵךְ אִפְשָׁר בִּדְבַר מִלְּכוּת'
 לְפִרְשָׁת וִישְׁלַח), דָּזָה שֶׁ"חִסְדֵיךָ
 יְבָרְכוּכָה" הוּא בְּסִמְכּוּת
 וּבְהַמְשָׁךְ לְ"יוֹדוּךָ ה' כָּל
 מַעֲשֵׂיךָ" הוּא, מִשּׁוֹם שֶׁקִּיָּם קָשֶׁר
 תּוֹכְנִי־פְנִימִי בֵּין שְׁנֵי חֲלָקֵי הַפְּסוּק אִף
 שֶׁבְּרֵאשׁוֹן נֶאֱמַר "וְדוּךְ" וּבְשֵׁנִי נֶאֱמַר
 "יְבָרְכוּכָה" כִּי הַהִמְשָׁכָה (בְּרִכָּה
 שֶׁהִיא מִלְשׁוֹן הַמִּשְׁכָּה, כְּמוֹבֵא
 בַּחֲסִידוֹת שֶׁהַדְּבַר מוֹבֵן גַּם מִלְשׁוֹן
 הַמִּשְׁנָה "הַמְבַרֵּךְ אֶת הַגֶּפֶן" שֶׁפִּירוּשׁוֹ
 כִּיפּוּף הַעֵץ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה) שֶׁעַל
 יָדֵי "חִסְדֵיךָ" הִיא מִמְקוֹם
 נִצְעָלָה מֵאֵד (אוּר־אֵין־סוּף
 שְׁלֹמֶעֱלָה מֵהַשְׁתַּלְשָׁלוֹת)
 שְׁאֵין שָׂיף בּוֹ הַשְּׂגָה וְהַבְנָה
 בְּשִׁכּוֹל אֶלָּא הוֹדָאָה בְּלִבְדָּה,
 (ד) וְיִוָּבֵן זֶה בְּהַקְדָּמָה מָה שֶׁכְּתוּב²⁸ יוֹדוּךָ ה' כָּל
 מַעֲשֵׂיךָ וְחִסְדֵיךָ יְבָרְכוּכָה, וּמִבְּאֵר
 אֲדָמוֹר (מְהוֹרֵשׁ"ב) נִשְׁמַתוּ־עֵדֵן בְּמִאֲמָרוֹ
 דְּבוּר־הַמִּתְחִיל "פְּדָה בְּשָׁלוֹם" שֶׁבְּהַמְשָׁךְ
 תַּעֲרַב²⁹ (הוֹבָא בְּדַבְּרוֹר־הַמִּתְחִיל
 בְּשָׁלוֹם' שֶׁנֶּאֱמַר בִּי"ט כְּסֵלוֹ³⁰), דָּזָה שֶׁ"חִסְדֵיךָ יְבָרְכוּכָה" הוּא
 בְּסִמְכּוּת וּבְהַמְשָׁךְ
 לְ"יוֹדוּךָ ה' כָּל מַעֲשֵׂיךָ" הוּא, כִּי הַהִמְשָׁכָה (בְּרִכָּה) שֶׁעַל־יָדֵי "חִסְדֵיךָ" הִיא
 מִמְקוֹם נִצְעָלָה מֵאֵד (אוּר־אֵין־סוּף שְׁלֹמֶעֱלָה מֵהַשְׁתַּלְשָׁלוֹת) שְׁאֵין שָׂיף בּוֹ

(26) כהאור דנרות המקדש שהאיר גם בחוץ, ועד ש"עדות היא לכל באי עולם כו" (מנחות פו, ב). (27) סעיף ח. (28) תהלים קמה, י. (29) ח"ב ע' תשסו ואילך. (30) סה"מ תשכ"ו ע' נז ואילך.

להבין ענין נרות הנוכה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 נמצא במקור ולא דבר חדש, אלא שלל הברכה אין ההשפעה
 2 יורדת ונמשכת למטה וענין התפלה הוא בקשה מהקב"ה שגם
 3 באם לא ישנה חס-ושלום ההשפעה גם במקור, היינו
 4 שהבקשה היא להשפיע דבר שלעת עתה לא קיים אפילו למעלה ולא עוד
 5 אלא שנגזר עליו על האדם
 6 המתפלל ומבקש שיהיה חולה
 7 חס-ושלום ופיוצא בזה,
 8 מכל-מקום תמשך לו
 9 השפעה חדשה מאור-אין-
 10 סוף שלמעלה מהשתלשלות
 11 והמצב ישנה לחלוטין כך שהשפע
 12 יתחדש ואכן יגיע אליו והגזירה
 13 תחבט. דזהו שאומרים בכמה
 14 תפלות ובקשות "יהי רצון",
 15 דפרוש "יהי רצון" הוא
 16 שיהיה רצון חדש לדבר שלעת
 17 עתה, בעת אמירת התפלה, עדיין אינו
 18 קיים. וזהו גדל עליו היתרון
 19 הגדול והמיוחד של הברכה בה
 20 מדובר כאן ("חסידך" הברכה
 21 המיוחדת שעליה נאמר "חסידך
 22 יברככה") לעומת ברכה רגילה
 23 שהמשכחה של ברכה זו היא
 24 מהמקום שבו היא ההודאה,
 25 ואם כן נמצא דבברכה זו קיימת
 26 שתי המעלות, גם מעלת התפלה
 27 וגם מעלת הברכה, כפי שהולך
 28 ומבאר. וטעם הדבר הוא כיוון
 29 שהמשכחה היא מאור-אין-
 30 סוף שלמעלה מהשתלשלות,
 31 היינו שעל-ידי ברכה זו
 32 נעשה רצון חדש שלא היה קיים
 33 קודם לכן אפילו בשרש ומקור
 34 הדברים - המעלה התפלה.
 35 ואף-על-פי-כן היא (לא
 36 תפלה, בקשה, אלא) ברכה,
 37 בדרך צווי שמוכרח (כביכול)
 38 להתקיים.
 39 בירושלמי³¹ על הפסוק³²
 40 ותגזר אומר ויקם לך, אפילו
 41 הוא (הקב"ה) אומר הכין
 42 ואת אמר הכין, הוא (הקדוש
 43 ברוך הוא) אומר כך ואתה (האדם)

1 "יודוך" כי לא ניתן להבין ולהשיג אותו ואפשר רק להודות בקיומו
 2 ולהאמין בו. ולכן נאמר בפסוק זה וחסידך יברככה, פי
 3 ההמשכה וההתגלות מלמעלה למטה ממקום זה שהוא מקום (היינו
 4 דרגה רוחנית) נעלה מאד (באפן דברכה) היא בכת "חסידך"
 5 דוקא ואדם רגיל שאינו בדרגה של
 6 "חסידך" אינו מסוגל לגלות ולהמשיך
 7 את הבחינה הזו.
 8 ובכדי לבאר גדל העלוי
 9 היתרון הגדול דהמשכה זו מאור-
 10 אין-סוף שלמעלה מהשתלשלות
 11 (והטעם על זה שהמשכה זו
 12 היא בכת "חסידך" דוקא),
 13 מקדים בהמאמר לכאר את
 14 החלוק ההבדל בין ברכה
 15 לתפלה, שבכל אחד מהם
 16 יש מעלה ויתרון לגבי זולתו
 17 ויש בזה מה שאין בזה. המעלה
 18 והיתרון דברכה לגבי לעומת
 19 תפלה היא, דתפלה היא
 20 התקרבות של האדם אלוקות בדרך
 21 של מלמטה למעלה, היינו
 22 שהמתפלל האדם הוא נמצא
 23 למטה ומבקש מהקדוש-ברוך-
 24 הוא שישפיעו לו השפעה גשמית
 25 או רוחנית מלמעלה, וברכה
 26 היא התקרבות של אלוקות אל האדם
 27 בדרך מלמעלה למטה,
 28 שהמברך [זה שיש לו כח
 29 לברך] הוא למעלה בדרגה
 30 גבוהה יותר מהשרש והמקור
 31 הרוחני שממנו נמשכת הברכה
 32 וממשיך ומוריד ומשפיע אותה
 33 מלמעלה למטה. וזהו גם
 34 הטעם הפנימי לכן שברכה היא
 35 בדרך צווי (על-דרך "צדיק גור
 36 והקדוש-ברוך-הוא מקיים"). דכיון
 37 שהמברך הוא למעלה בדרגה
 38 מהשרש והמקור שממנו
 39 נמשכת הברכה, לכן בכחו
 40 לצוות ודבריו מתקיימים.
 41 והמעלה היתרון דתפלה לגבי
 42 ברכה היא, דענין הברכה
 43 הוא להמשיך מה שפכר

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 אומר כן דִּידָךְ קַיִמָא, דִּידי לא קַיִמָא (שלך עומד ומתקיים ושלי
2 לא עומד ומתקיים). דָּזָה שְׁגַם לְאַחְרֵי שְׁנַגְזוּר שְׁלֵא תְהִיָּה
3 הַהִשְׁפָּעָה (הוא הקדוש ברוך הוא אומר הכין כך), בסופו של
4 דבר למעשה כן נִמְשַׁכְתָּ הַהִשְׁפָּעָה, הוא על-ידי הַמְשַׁכְתָּ רְצוֹן
5 חֲדָשׁ, הַמְעַלָּה דִתְפִלָּה. וְאַפְּן
6 הַהִמְשָׁכָה הוא לא על-ידי
7 בְּקָשָׁה אֲלֵא שְׁעַל-יְדֵי "אַתָּה
8 אָמַר הַכִּינ" אתה (האדם) אומר כך
9 נִמְשַׁכְתָּ הַהִשְׁפָּעָה בְּדֶרֶךְ
10 מִמִּילָא ללא צורך בבקשות
11 והפצרות.
12 וְעַל-דֶּרֶךְ דְּאִיתָא מוּבָא בִּזְהַר³³
13 שְׂרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי
14 הַמְשִׁיף יְרִידַת גְּשָׁמִים בעולם
15 בפועל מבלי לבקש ולהתפלל על
16 הגשם אלא על-ידי אָמִירַת
17 תּוֹרָה, דְּהַגַּם אֶף-עַל-פִּי שְׂבַכְרֵי
18 שְׁתֵּהִיָּה יְרִידַת גְּשָׁמִים בפועל
19 לְאַחְרֵי שְׁנַגְזוּר שְׁתֵּהִיָּה עֲצִירַת
20 גְּשָׁמִים, הוא על-ידי הַמְשַׁכְתָּ
21 רְצוֹן חֲדָשׁ, דבר שבודק כלל נפעל
22 על-ידי התפילה ("יהי רצוני"), מְקַל-
23 מְקוּם על-ידי אָמִירַת תּוֹרָה
24 דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי הִתְהַ
25 הַהִמְשָׁכָה בְּדֶרֶךְ מִמִּילָא ללא
26 בקשות וללא תפילות.
27 וְזֵהוּ יוֹדוּף גּוֹ' וְחִסְדֵּיךְ
28 יְבָרְכוּכָה "חִסְדֵּיךְ" דְּוָקָא,
29 כִּי הַהִמְשָׁכָה בְּאֶפְן דְּבִרְכָה
30 (יְבָרְכוּכָה) מִהַמְקוּם שְׁבוּ
31 הוא הַהוֹדָאָה (יודוף) היא
32 בְּכַח "חִסְדֵּיךְ" דְּוָקָא
33 (בְּדִלְקָמֶן סְעִיף ו כפי שהוסבר
34 גם במאמר דיבור-המתחיל "פדה
35 בשלום" שנאמר בהתוועדות י"ט כסלו
36 שנה זו, תשכ"ו, ומאמר זה הוא המשך
37 אליו).
38 ה) וְצִרְיָךְ לְהַבִּין, דְּחִסְדֵּיךְ
39 לְמַעְלָה מִצְדִּיק (וְכַמְבָּאָר
40 בְּהַמְאָמְרָא³⁴ דיבור-המתחיל "פדה
41 בשלום" שבהמשך תער"ב בְּעֵנְיָךְ ג'
42 הַמְדַּרְגּוֹת צְדִיק יֵשֶׁר וְחִסִּיד,
43 דִּישֹׁר הוא לְמַעְלָה מִצְדִּיק³⁵

וְחִסִּיד הוא לְמַעְלָה גַּם מִיֵּשֶׁר ואם כן קל-ותומר ש"חסיד" הוא דרגה
גבוהה יותר מ"צדיק"), וּמִמָּה שְׁפָתוֹב יוֹדוּף גּוֹ' וְחִסְדֵּיךְ
יְבָרְכוּכָה, מִשְׁמַע, שְׂבַכְרֵי לְהַמְשִׁיף בְּאֶפְן דְּבִרְכָה (בְּדֶרֶךְ
מִמִּילָא, בְּלִי בְּקָשָׁה) מִהַמְקוּם שְׁבוּ הוא הַהוֹדָאָה (אור-
אִין-סוּף שְׁלַמְעָלָה
מִהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת) ולפעול המשכה
והתגלות נעלית שיש בה גם את
המעלה והיתרון של ברכה וגם את
המעלה והיתרון של תפילה הוא
דְּוָקָא על-ידי "חִסְדֵּיךְ"
שְׁלַמְעָלָה מִצְדִּיקִים. וְצִרְיָךְ
לְהַבִּין, מדוע הדבר אפשרי דווקא
על-ידי "חִסְדֵּיךְ" הָרִי גַּם בְּנוֹגַע
לְצְדִיקִים אָמְרוּ רַבּוּתֵינוּ
ז"ל³⁶ הַקְּב"ה גּוֹזֵר וְצְדִיק
מְבַטֵּל, וְאַפְּן בְּטוֹל הַגְּזֵרָה
הוא (לא על-ידי בְּקָשָׁת
הַצְדִּיק, בדרך תפילה, אֲלֵא) על-
ידי הַצְּוִי שְׁלוֹ, בדרך ברכה,
דְּעַל-יְדֵי שֶׁהוּא מְצַוָּה
שְׁתַּתְּבַטֵּל הַגְּזֵרָה מִתְּבַטְּלַת
היא מִמִּילָא ללא בקשות ותפילות
מצידו של הצדיק [כְּמוֹ שְׁפָתוֹב³⁷
צְדִיק מוֹשֵׁל (ב) יִרְאֵת אֲלֵקִים,
וּפְרָשׁוּ רַבּוּתֵינוּ ז"ל³⁸
שְׁהַצְדִּיק שְׁהוּא יִרְאֵת אֲלֵקִים מוֹשֵׁל
וּשְׁלֵט בְּהַקְּב"ה כְּבִיכּוֹל, וּבִיכּוֹלַת
הַצְדִּיק לְבַטֵּל אֶת גְּזוּרָתוֹ של
הקדוש ברוך הוא], דְּמַזְה מוֹכֵן
לְכַאוּרָה, שְׁגַם בְּהַמְשָׁכָה
שְׁעַל-יְדֵי צְדִיקִים יֵשֶׁן שְׁתֵּי
מַעְלוֹת הַנ"ל, הַמַּעְלָה הַאֲחַת
שְׁהַהִמְשָׁכָה היא מִמְקוּם

33) ח"ג נט, ריש ע"ב. 34) המשך תער"ב שם פשע"ו (ע' תשעב ואילך). 35) ראה פרש"י תענית טו, רע"א ד"ה ה"ג לא הכל לאורה) "דישרים עדיפי מצדיקים". 36) מו"קטז, ב. תנחומא תבוא א. 37) שמואל-ב כג, ג. 38) ראה הנסמן לעיל הערה 36. פרש"י עה"פ. ועוד.

להבין ענין נרות הנוכה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שְׁאִין שֵׁנָךְ בּוֹ הַשְּׂגָה אֶלָּא הוֹדָאָה (אור-אין-סוף שְׁלִמְעֵלָה
 2 מֵהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת) וְהַמַּעֲלָה הַשְּׁנִייה שְׁהַמְשָׁכָה מִשֵּׁם הִיא לֹא
 3 עַל-יְדֵי בְקָשָׁה וְתַפִּילָה אֶלָּא בְּדֶרֶךְ צְוּי (הַמַּעֲלָה דְבִרְכָּה),
 4 וּמִמָּה שֶׁפְּתוּב "יִוְדוּף גּוֹ" וְחִסְדֵיךָ יִבְרַכְיָהּ" מִשְׁמַע
 5 שְׁהַמְשָׁכָה בְּאִפְן דְּבִרְכָּה
 6 מֵהַמְקוֹם שֶׁבּוֹ הִיא הַהוֹדָאָה
 7 הוּא בְּכַח "חִסְדֵיךָ" דְּוָקָא
 8 וְאִילוּ צְדִיקִים לֹא יִכּוּלִים לִהְיוֹעַ לִזְהוּ.
 9 (ו) וַיֵּשׁ לְבָאָר זֶה עַל-פִּי מַה
 10 שֶׁמִּשְׁיָךְ בְּהַמְאָמְרִי³⁹, הַנוֹכַח
 11 בַּהַמְשָׁךְ תַּעֲרַב דְּאִיתָא מוֹבָא
 12 בְּזִהְרָה⁴⁰ אֵיזְהוּ חִסִּיד
 13 הַמִּתְחַסֵּד שְׁעוֹשֶׂה חֶסֶד, כְּכִיכּוּל,
 14 עִם קוֹנּוֹ, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵיִינוּ
 15 דְּעִנְיָנוּ שֶׁל חִסִּיד הוּא
 16 שְׁעֵבֻדְתּוֹ אֵת ה' הִיא לֹא
 17 בְּשִׁבִיל תּוֹעֵלַת עַצְמוֹ בְּכַדִּי
 18 שְׁתִּיחָה דְבוּק בְּאֵלְקוֹת אֶלָּא
 19 לְצַרְךָ גְבוּתָה, כְּמִבְאָר
 20 בַּתְּנִיָּא⁴¹.
 21 וּמִבְּאָר בְּהַמְאָמְרִי, דִּהְהַמְשָׁכָה
 22 שְׁעַל-יְדֵי הָעֲבוּדָה דְּחִסְדִּים
 23 הִיא מ'פְּנִימִיּוֹת עֲתִיק' מְבוֹאָר
 24 בְּקַבְלָה וְחִסְדֵיּוֹת שְׁבַחֲנִית 'כְּתַר עֲלִיּוֹן'
 25 שְׁלִמְעֵלָה מֵהַסְפִירוֹת נַחֲלַקְתָּ לְשֵׁנִים:
 26 חִיצוֹנִיּוֹת הַכְּתַר הַנִּקְרָאֹת "אֵרִיךְ אֲנִפִּין"
 27 (מִלּוּלִית: פְּנִים אֲרוּכּוֹת) וּפְנִימִיּוֹת
 28 הַכְּתַר הַנִּקְרָאֹת "עֲתִיק יוֹמִין" (לְפִי אַחַד
 29 הַפִּירוּשִׁים - נַעֲתַק וְנִבְדַּל מִיּוֹם'
 30 וְגִילּוֹי) וְגַם בְּבַחֲנִית "עֲתִיק" עֲצֻמָּה יֵשׁ
 31 'חִיצוֹנִיּוֹת עֲתִיק' ו'פְּנִימִיּוֹת עֲתִיק'
 32 הַנִּקְרָאֹת בּוֹהַר רֵאשׁ שְׁלֵא נוֹדַע,
 33 וּמְבוֹאָר בְּחִסְדֵיּוֹת שְׁהַכּוֹנֵה לּוֹמַר
 34 שְׁדַרְגָּה זוֹ כֹּל כִּךְ נִעְלִית וְכֹל כִּךְ נִעְלַמְתָּ
 35 וְלֹא גְלוּיָהּ עַד שְׁהִיא לֹא יוֹדַעַת אִפִּילוּ
 36 לְעַצְמָהּ, כְּכִיכּוּל, כִּי הַבִּיטוּל שֶׁל
 37 'פְּנִימִיּוֹת עֲתִיק' הוּא עַד כַּדִּי כִּךְ שְׁאִינוּ
 38 מוֹדַע אִפִּילוּ לְמַצִּיאוֹת שְׁלוֹ עַצְמוֹ.
 39 וְזֶהוּ הַטַּעַם הַפְּנִימִי לְכַךְ שֶׁחִסִּיד
 40 הוּא לְמַעְלָה מִצְדִּיק וְלְמַעְלָה גַּם מִיִּשְׂרָאֵל⁴². דִּהְהַמְשָׁכָה

שְׁעַל-יְדֵי עֲבוּדַת הַצְדִּיקִים הִיא מְחִיצוֹנִיּוֹת הַכְּתַר, 'אֵרִיךְ'.
 וְהַמְשָׁכָה שְׁעַל-יְדֵי הָעֲבוּדָה דִּישְׂרָיִם' (שְׁלִמְעֵלָה
 מִצְדִּיקִים) הִיא מְפִנִימִיּוֹת הַכְּתַר, 'עֲתִיק'. וְהַמְשָׁכָה שְׁעַל-
 יְדֵי הָעֲבוּדָה דְּחִסְדִּים (שְׁלִמְעֵלָה מִישְׂרָיִם) הִיא
 מ'פְּנִימִיּוֹת עֲתִיק' הַנִּעְלִית
 מ'עֲתִיק' סַחַם (חִיצוֹנִיּוֹת עֲתִיק). דְּעַל-
 יְדֵי שְׁהַעֲבוּדָה שְׁלֵהֶם שֶׁל
 הַחִסְדִּים הִיא כְּבִטּוּל (לְמַעְלָה
 מִמְצִיאוֹת תוֹךְ יִצְיָאָה מְגִדְרֵי
 הַמְצִיאוֹת), לְכֵן הַהַמְשָׁכָה
 שְׁנִמְשָׁכְתָּ עַל-יְדֵי עֲבוּדָתָם
 הִיא מְבַחֲנִית הָעֲצָם שְׁלִמְעֵלָה
 מֵהַתְּפִשּׁוּת (מְצִיאוֹת), מְבוֹאָר
 בְּחִסְדֵיּוֹת שְׁאוֹפֵן הַהֲתַהוּוֹת שֶׁל
 הַעוֹלָמוֹת וְהַנְּבִרָאִים מֵהַאֲלוּקוֹת הוּא
 בִּיחַס שֶׁל עֲצָם וְהַתְּפִשּׁוּת. הֵיִינוּ
 הַעֲצָם הוּא הַמְקוֹר הַמְאִיר, וְהַעוֹלָמוֹת
 וְהַנְּבִרָאִים הֵם כְּהַאֲרָה הַמִּתְפַּשֵּׁט
 מִמְקוֹר הָאוֹר (בְּדוּמָה לְאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ
 שְׁהוּא הַתְּפִשּׁוּת שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ עֲצֻמָּה,
 וְכַהֲתַפְּשׁוּת מֵהַעֲצָם יֵשׁ דְּרוּגוֹת
 וְאוֹפְנִים שׁוֹנִים) וְכַעֲדוֹ שְׁבִדְרֵךְ כֻּלָּל
 הַמְשַׁכָּה וְהַתְּגַלּוֹת אֲלוּקִית הִיא רַק
 הַתְּפִשּׁוּת שֶׁל הָעֲצָם, מְקוֹר הָאוֹר
 וְהָעֲצָם לֹא בֵּא לִידֵי גִילּוֹי, בְּדֶרֶךְ יוֹצֵאת
 מֵהַכֻּלֵּל יִכּוּלָה לְהִיּוֹת גַּם הַתְּגַלּוֹת
 מֵהָעֲצָם וְזוֹהִי הַמְשַׁכָּה שֶׁל 'פְּנִימִיּוֹת
 עֲתִיק'.
 וְזֶהוּ הַטַּעַם הַפְּנִימִי לְכַךְ שֶׁאֲמָרוּ
 רְבוּתֵינוּ ז"ל⁴³ שֶׁצְדָקָה הִיא
 לְעִנְיִים, שְׁהִי עֲשִׂירֵים אֵינִם זְקוּקִים
 לְצָדָקָה וְגִמְלוֹת חֲסָדִים הִיא
 בֵּין לְעִנְיִים בֵּין לְעֲשִׂירִים, כִּי
 לְפַעְמִים גַּם עֲשִׂירֵים נִזְקָק לְהִלוּאָה שְׁהִיא
 גְּמִילוֹת חֲסָדִים דְּמִזָּה (שְׁגִמְלוֹת
 חֲסָדִים הִיא גַּם לְעֲשִׂירִים)
 מוֹבֵן שֶׁחֶסֶד הוּא לְמַעְלָה גַּם
 מֵעֲשִׂירוֹת וְלֹכֵן הָעֲשִׂירֵים הוּא 'מִקְבָּל'
 מֵהַשְּׁפַעַת הַחֶסֶד. וּמִבְּאָר⁴⁴, בְּתוֹרַת
 הַחִסְדֵיּוֹת דְּג' עֲנִינִים אֵלָּה (צְדָקָה הַשְּׁפַעַת
 עֲנִינִים אֵלָּה מִצְדִּיק וְלְמַעְלָה גַּם מִיִּשְׂרָאֵל⁴². דִּהְהַמְשָׁכָה

(39) המשך תער"ב שם (ע' תשעב ואילך). (40) ח"ב קיד, ב. ועוד. - נסמנו בד"ה פדה בשלום שנה זו (תשכ"ו) הערה 30 (סה"מ תשכ"ו ע' ס). (41) פ"י (טו, ב). (42) ראה גם שיחת מוצש"ק כ"א כסלו תרע"ג (ספר השיחות תורת שלום ע' 185 ואילך). ושם, שגם תמים הוא למעלה מישר וחסיד הוא למעלה גם מתמים. (43) סוכה מט, ב. (44) בהמשך תער"ב שם ע' תשסח ואילך.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ברובי וְחֶסֶד השפעה ברובי למעלה מעשירות) הם ג' מדרגות
 2 בהמשכות וההשפעות דלמעלה שְׁנַמְשָׁכִים ב'מלכות', כפי
 3 שהולך ונפרט. צְדָקָה שְׁהִיא מְלוֹי החסרון בלבד וכדברי חכמינו ז"ל
 4 על מצוות התורה לתת צדקה לעני דִּי מְחֹסְרוֹ שיש לספק את צרכיו אבל
 5 וְאִי אֵתָה מְצוּהָ לְעִשְׂרוֹ 45
 6 להפוך את העני לעשיר והשפעה
 7 מצומצמת זו היא המִשְׁכַּת הַגְּלוֹי
 8 שְׁשִׁיף ל'מלכות' מקודם לכן
 9 (אלא שנתסר ממנה לצורך בריאת
 10 עולמות מוגבלים כפי שנתבאר במאמר
 11 דיבור-המתחיל "פדה בשלום" מ"ט
 12 כסלו שנה זו), שְׁעַל-יְדֵי-זֶה
 13 נִתְמַלֵּא הַחֶסֶד שְׁלֵה. דְּבִגְלוֹי
 14 זֶה שְׁנוּעַד לְמַלֵּא אֶת הַחֶסֶד שְׁבוּמִידָת
 15 הַמְּלֻכּוֹת נִכְלָל גַּם בְּחִינַת
 16 חִיצוֹנִיּוֹת הַכֶּתֶר, 'אַרְיֵף'
 17 (שעניינה נתבאר לעיל). דְּכִינּוֹן
 18 שְׁאַרְיֵף הוּא שְׁרֵשׁ וּמְקוֹר
 19 הַנְּאֻצִּים אותה בחינה בכתר
 20 שֶׁמִּמֶּנּוּ נִמְשָׁכִים הָאוֹרוֹת שֶׁל עוֹלָם
 21 הָאֲצִילוֹת שֶׁעַם הַיּוֹתָם "אלוקות ממש"
 22 הרי באים בעשר ספירות מוגדרות,
 23 ונחשבים גבול ביחס לאור-אין-סוף
 24 שלמעלה מאצילות אֵלֶּא שְׁהוּא
 25 מְקִיף עֲלֵיהֶם (סוּבָב) וְלֹא
 26 מְלוּבֵשׁ בָּהֶם בְּפִנְיֻמוֹת, אֲבָל כִּיּוֹן
 27 שֶׁלִּמְעַשֶׂה הוּא קָשׁוּר בְּעוֹלְמוֹת וּנְבִרָאִים
 28 הוּא בְּכָלֵל הָאוֹר הַשִּׁיף
 29 לְעוֹלְמוֹת ('מְלֻכּוֹת'). וְיֵשׁ
 30 לוֹמֵר, דִּשְׁם צְדִיק מְלִשׁוֹן
 31 צְדָקָה הוּא, כִּי עַל-יְדֵי עֲבוֹדַת
 32 הַצְּדִיקִים שֶׁלִּמְטָה מִהַעֲבוּדָה שֶׁל
 33 יִשְׂרָאֵל וְחִסְדֵּי הַמִּמְשִׁיכָה אוֹרוֹת
 34 נְעִלִים יוֹתֵר הוּא הַמְּשַׁכָּת
 35 חִיצוֹנִיּוֹת הַכֶּתֶר (כְּנֻ"ל),
 36 דְּהַמְּשַׁכָּה זוֹ הִיא בְּכָלֵל מְלוֹי
 37 הַחֶסֶד, צְדָקָה.
 38 וְעִשְׂרוֹת, שְׁהִיא לְמַעְלָה
 39 מִמְּלוֹי הַחֶסֶד, הוּא הַמְּשַׁכָּת
 40 גְּלוֹי אֹרֹךְ אֲלוֹקֵי שְׁלֵמַעְלָה
 41 מְשִׁיכּוֹת ל'מלכות' ומעולם לא

ב'מלכות', והוא האור של בחינת פְּנִימִיּוֹת הַכֶּתֶר, 'עֲתִיק'.
 וְחֶסֶד שְׁהוּא לְמַעְלָה גַּם מְעִשְׂרוֹת הוּא הַמְּשַׁכָּת פְּנִימִיּוֹת
 עֲתִיק' (שְׁנַמְשָׁךְ ב'מלכות') הנעלית מבחינת 'עֲתִיק' סתם וכפי
 שנתבאר במאמר דיבור-המתחיל "פדה בשלום" הנזכר, זוהי בחינת עצמות
 אור-אין-סוף.
 וְזֶהוּ הַפִּירוּשׁ הַפְּנִימִי בְּמֵאמֵר חֲכָמֵינוּ
 ז"ל הַנּוֹכַח לְעֵיל אֵיזְהוּ חֶסֶד
 הַמִּתְחַסֵּד עִם קוֹנּוֹ,
 דְּמַהֲטָעִמִּים אֶחָד הַטְּעָמִים עַל זֶה
 דְּמִי שְׁעֹבְדָתוֹ הִיא (לֹא)
 לְצַרְף עֲצָמוֹ, מְבַלֵּי כָל נִגְעוֹת
 אִישׁוֹת, אֵלֶּא) אֲךְ וּרְק לְצַרְף
 גְּבוּהָ נִקְרָא בְּשֵׁם חֶסֶד
 (מְלִשׁוֹן חֶסֶד), הוּא, כִּי עַל-
 יְדֵי שְׁהַעֲבוּדָה שְׁלוֹ הִיא
 בְּתַכְלִית הַבְּטוּל (לְמַעְלָה)
 מְצִיאוֹת הוּא יוֹצֵא מִגְּרֵי
 הַמְּצִיאוֹת הָאִישִׁית שֶׁלוּ וְעוֹבֵד אֶת ה'
 רַק לְשֵׁם שָׁמַיִם "לְצוּר גְּבוּהָ",
 הַהִמְשָׁכָה שְׁעַל-יְדֵי עֲבוֹדָתוֹ
 הִיא מִמְקוֹר נְעִלָה מֵאֵד מ'פְּנִימִיּוֹת
 עֲתִיק' (כְּנֻ"ל), עֲנִין הַחֶסֶד,
 וְלִכְּוֹן נִקְרָא בְּשֵׁם חֶסֶד עַל שֵׁם
 הַחֶסֶד שֶׁלִּמְעַלָּה מִצְדָקָה וְאִפִּילוּ
 לְמַעַלָּה מִעִשְׂרוֹת כִּמְבוּאָר לְעֵיל.
 (ז) וְיֵשׁ לוֹמֵר, דְּמָה שְׁכַתּוֹב
 יוֹדוּף גּוֹ' וְחֶסֶד יוֹדוּף יְבִרְכּוּכָה,
 שְׁמֻזָּה מוֹבֵן שְׁהַמְּעַלָּה
 דְּהַהִמְשָׁכָה (בְּרִכָּה) כִּאֲמוֹר לְעֵיל
 ש"בִּרְכָה" פִּירוּשָׁה הַמְּשַׁכָּה, וְעַל
 הַמְּשַׁכָּה וְהַתְּגַלּוֹת זוֹ נִאֲמַר בְּכַתּוּב
 "יְבִרְכּוּכָה" (שְׁעַל-יְדֵי
 "חֶסֶד יוֹדוּף" הוּא שְׁהַהִמְשָׁכָה
 הִיא מִמְקוֹם שְׁאִין שִׁיף בּוֹ
 הַשְּׁגָה בְּשֶׁכֶל כִּי הוּא לְמַעַלָּה מִהַבְּנָה
 וְהַשְּׁגָה אֵלֶּא הוֹדָאָה בְּלִבּוֹ,
 אֲפֶשֶׁר רַק לְהַכִּיר בְּקִיּוּמָה שֶׁל מְצִיאוֹת
 נְעִלִית כּוֹז וְלְהֵאֱמִין בָּהּ הוּא, כִּי
 אֲמִתִּית עֲנִין הַהוֹדָאָה הוּא
 ב'פְּנִימִיּוֹת עֲתִיק' 46, כִּי בְּרִגּוֹת
 נְמוּכּוֹת יוֹתֵר שְׁגָם בָּהֶם יִשְׁנָה הוֹדָאָה, עֲדִיין יֵשׁ מְקוֹם לְהַשְּׁגָה כִּלְשָׁהי וְלִכְּוֹן

(45) ראה טו, ח. כתובות סז, ב. (46) בסה"מ עת"ר ע' יו"ד, דבאריך שייך ידיעת השלילה משא"כ בעתיק. וע"פ המבואר בהמאמר (המשך תער"ב שם ע' תשע. וראה ד"ה פדה בשלום שנה זו (תשכ"ו) ס"י (סה"מ תשכ"ו ע' סה)) שעיקר הענין דעתיק הוא בפנימיות עתיק (א"ס שברדל"א) - יש לומר, דזה שבעתיק אין שייך ידיעה (גם לא ידיעת השלילה) הוא בעיקר בפנימיות עתיק.

להבין ענין נרות הנוכה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 אין זה ענין ההודאה באופן מוחלט אלא באופן יחסי, ואילו "אמיתית ענין
2 ההודאה" הוא ב'פנימיות עתיק' וְהִתְמַשְׁכָּה מִשָּׁם (בְּאֶפֶן דְּבִרְכָה
3 "יברוכה") היא על-יְדֵי "חֲסִידֵיךָ" דְּוָקָא ככתוב "וחסידך
4 יברוכה".

5 גַּם יֵשׁ לוֹמֵר, שְׁעָקֵר הַחֲדוּשׁ
6 בְּ"יודוֹף גו' יְבָרְכֻכָּה" הוּא,
7 שְׁהִתְמַשְׁכָּה מִהַמְּקוֹם הַנַּעֲלָה
8 מִהַבְּנָה וְהַשָּׂגָה שָׁבוּ הוּא עֲנִיָן
9 הַהוֹדָאָה (אוּר-אֵין-סוֹף
10 שְׁלַמְעֵלָה מִהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת בַּחֲנִית
11 "פנימיות עתיק") הוּא בְּאֶפֶן
12 דְּבִרְכָה (יְבָרְכֻכָּה), הֵינְנו
13 שְׁהִתְמַשְׁכָּה הוּא בְּדִרְךָ
14 מִמֵּילָא, ללא צוּרְךָ בַתְּפִילָה וּבִקְשָׁה,
15 וְהִתְמַשְׁכָּה בְּאֶפֶן זֶה הַמִּשְׁכָּה
16 "בדרך ממילא" הוּא (בְּעָקֵר) עַל-
17 יְדֵי "חֲסִידֵיךָ" דְּוָקָא. הֵינְנו
18 דְּזוֹהַ שְׁהִתְמַשְׁכָּה הוּא
19 מִהַמְּקוֹם שָׁבוּ הוּא עֲנִיָן
20 הַהוֹדָאָה, הוּא גַּם בְּצַדִּיקִים
21 וְיִשְׁרָיִם ואין זו מַעֲלַת הַמִּיּוֹחֲדוֹת
22 שֶׁל "חֲסִידֵיךָ". דְּכִיּוֹן שָׁגַם
23 'אַרְיָךְ' בַּחֲנִית "ארץ אֲנִי" שְׁהוּא
24 בַּחֲנִית ב'כתר עליון' שֶׁלִּמְעַלָּה מִעֵשֶׂר
25 הַסְּפִירוֹת וּמִכָּל-שִׁפְוֹן 'חֵיצוֹנִיּוֹת
26 עֵתִיק' שְׁהוּא חֶלֶק מִבַּחֲנִית "עֵתִיק
27 יוֹמִין" שְׁהוּא פְּנִימִיּוֹת הַכְּתָר" הֵם
28 לְמַעְלָה מִהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת, אֵין
29 שִׁפְוֹן בְּהֵם הַשָּׂגָה אֶלָּא הוֹדָאָה
30 בְּלִבְדּוֹ וְהַמִּשְׁכּוֹת מִדְּרוֹגוֹת אֵלוֹ הֵן עַל
31 יְדֵי "צַדִּיקִים" הַמְּמַשְׁכִּים מִבַּחֲנִית
32 "ארץ", ו"ישרים" הַמְּמַשְׁכִּים מִבַּחֲנִית
33 (חֵיצוֹנִיּוֹת) "עֵתִיק" ואין זו דְּרוּגָה שֶׁרַק
34 הַחֲסִידִים מְמַשְׁכִּים מִמֶּנָּה. אֶלָּא
35 שְׁהִתְמַשְׁכָּה מ'אַרְיָךְ'
36 וּמ'חֵיצוֹנִיּוֹת עֵתִיק' (שְׁעַל-
37 יְדֵי צַדִּיקִים וְיִשְׁרָיִם) הוּא
38 (כְּמוֹ) בְּדִרְךָ פְּעֵלָה, בְּדוּמָה
39 לְהַמִּשְׁכָּה שֶׁעַל יְדֵי תְּפִילָה וּבִקְשָׁה
40 וְאִמְתִּית הֵעֲנִין דְּבִדְרְךָ מִמֵּילָא
41 ללא כֹּל פְּעוּלָה הוּא בְּהַמְּשָׁכָה
42 מ'פְּנִימִיּוֹת עֵתִיק' (שְׁעַל-יְדֵי
43 "חֲסִידֵיךָ"), כְּדִלְקָמֶן.

17 (ח) וְהֵעֲנִין הוּא, ד'אַרְיָךְ' ו'עֵתִיק' הֵם בְּדִגְמַת
18 רְצוֹן וְתַעֲנוּג. וּמִהַחֲלוּקִים שְׁבִין
19 רְצוֹן לְתַעֲנוּג הוּא⁴⁷, דְּפַעֲלַת הַרְצוֹן בְּהַכְּחוֹת
20 וְהַאֲבָרִים הוּא בְּדִרְךָ שְׁלִיטָה, הֵינְנו שְׁהַכְּחוֹת
21 וְהַאֲבָרִים מִצַּד עֲצָמָם נִשְׁאָרִים בְּטַבְעָם כְּמוֹ
22 שְׁהָיוּ קָדָם, אֶלָּא שְׁהַרְצוֹן שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם וּמְכַרִּים
23 אוֹתָם שְׁיָהוּ כְּפִי הַרְצוֹן (הַפֶּה הַטָּבֵעַ שְׁלָהֶם).
24 וְהַפְּעֵלָה שְׁנַעֲשִׂית בְּהַכְּחוֹת וְהַאֲבָרִים עַל-יְדֵי
25 הַתַּעֲנוּג, כִּיּוֹן שְׁהַתַּעֲנוּג הוּא הַפְּנִימִיּוֹת וְהַחֲחוֹת
26 הַכְּחוֹת וְהַאֲבָרִים עֲצָמָם⁴⁸, לְכֵן, הַפְּעֵלָה
27 שְׁנַעֲשִׂית בְּהֵם עַל-יְדֵי הַתַּעֲנוּג הוּא (לֹא בְּאֶפֶן
28 דְּשִׁלְטָה וְהַכְּרָח, אֶלָּא) שְׁהֵם עֲצָמָם נַעֲשִׂים כֶּן.
29 וְעַל-דִּרְךָ-זֶה הוּא לְמַעְלָה⁴⁹, דְּהַשְׁנוּי (כְּכִיכּוֹל)
30 שְׁנַעֲשֵׂה בְּדוּגָא דְּהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת עַל-יְדֵי הַמְּשָׁכָה
31 דְּחֵיצוֹנִיּוֹת הַכְּתָר שְׁנַמְשַׁכְת עַל-יְדֵי הַצַּדִּיקִים,
32 דְּגַם כְּשִׁמְצַד בַּחֲנִית הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת יִשְׁנָה גְזָרָה שְׁלֹא תִהְיֶה הַמְּשַׁכְת הַשְׁפָּעָה

(47) ראה עדי"צ סהמ"צ להצ"צ צו, ב. (48) ראה גם לקו"ת ויקרא בהוספות נב, א. (49) ראה סהמ"צ שם צח, א בהגהה.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 בכוח התפילה והבקשה שלו ("יהי רצון") ממשיך ומעורר רצון חדש
- 2 מהפּתָר שְׁלֹמֶעֱלָה מְהַשְׁתַּלְשָׁלוֹת (חיצוניות הפּתָר בחינת
- 3 "אריך") מְתַבַּטֵּלֶת הַגְּזֵרָה, על ידי שנמשך בסדר השתלשלות מאור
- 4 שלמעלה מהשתלשלות יש בזה חסרון מסוים כי הוא בִּאֲפֵן דְשִׁלְיֹטָה
- 5 וּמְשָׁלָה (ככתוב צדיק מושל
- 6 בִּירָאֵת אֱלֹקִים), שְׁהֲרָצוֹן 1 וְעַל-יְדֵי שֶׁהַצַּדִּיק מִמְשִׁיף רָצוֹן חֲדָשׁ מִהַפְתָּר
- 7 דְלִמְעָלָה מְהַשְׁתַּלְשָׁלוֹת 2 שְׁלֹמֶעֱלָה מְהַשְׁתַּלְשָׁלוֹת (חיצוניות הפּתָר)
- 8 ("צדיק") שוֹלֵט וּמוֹשֵׁל עַל 3 מְתַבַּטֵּלֶת הַגְּזֵרָה, הוּא בִּאֲפֵן דְשִׁלְיֹטָה וּמְשָׁלָה
- 9 הַהֲשַׁתְּלְשָׁלוֹת (על-דרך פעולת 4 (צדיק מושל בִּירָאֵת אֱלֹקִים), שְׁהֲרָצוֹן דְלִמְעָלָה
- 10 הרצון בכוחות ואברי הגוף שהיא בדרך 5 מְהַשְׁתַּלְשָׁלוֹת שוֹלֵט וּמוֹשֵׁל עַל הַהֲשַׁתְּלְשָׁלוֹת.
- 11 שליטה וממשלה). וּבִטּוֹל הַגְּזֵרָה 6 וּבִטּוֹל הַגְּזֵרָה שְׂמֻצָד בְּחִינַת הַהֲשַׁתְּלְשָׁלוֹת עַל-
- 12 שְׂמֻצָד בְּחִינַת הַהֲשַׁתְּלְשָׁלוֹת 7 עַל-יְדֵי הַמְשָׁכַת פְּנִימִיּוֹת הַפְתָּר שְׂנִמְשָׁכַת עַל-יְדֵי
- 13 עַל-יְדֵי הַמְשָׁכַת פְּנִימִיּוֹת 8 הַעֲבוּדָה דִּישְׁרִים' הוּא (לֹא בִּאֲפֵן דְשִׁלְיֹטָה,
- 14 הַפְתָּר שְׂנִמְשָׁכַת עַל-יְדֵי 9 אֱלֹא) דְכִיּוֹן שֶׁהַתַּעֲנוּג דְפְּנִימִיּוֹת הַפְתָּר הוּא
- 15 הַעֲבוּדָה דִּישְׁרִים' הוּא בְּאֹפֶן 10 הַפְּנִימִיּוֹת דֶּה־הַשְׁתַּלְשָׁלוֹת, לְכֵן, עַל-יְדֵי הַמְשָׁכַת
- 16 נעלה יותר (לֹא בִּאֲפֵן דְשִׁלְיֹטָה 11 פְּנִימִיּוֹת הַרָצוֹן וְהַתַּעֲנוּג (דְפְּנִימִיּוֹת הַפְתָּר),
- 17 וממשלה, אֱלֹא) דְכִיּוֹן 12 שֶׁהֲרָצוֹן שֵׁם הוּא שְׁתַּהֲיָה הַהֲשַׁפְּעָה, בִּטּוֹל
- 18 שֶׁהַתַּעֲנוּג דְפְּנִימִיּוֹת הַפְתָּר 13 הַגְּזֵרָה הוּא גַם מִצַּד הַהֲשַׁתְּלְשָׁלוֹת גּוֹפֵא. וַיֵּשׁ
- 19 הוּא בַעֲצַם הַפְּנִימִיּוֹת וְהַחַיּוֹת 14 לּוֹמֵר, דְּזָהוּ שְׂאֲמָרוֹ רְבוּתֵינוּ ז"ל⁵⁰ כֹּל הַמְלַמֵּד
- 20 דֶּה־הַשְׁתַּלְשָׁלוֹת (כשם שהתענוג 15 אֵת בֵּן עִם-הָאֲרִיץ תּוֹרָה, אֲפִילוֹ הַקֶּב"ה גּוֹזֵר
- 21 הוּא הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל כּוּחוֹת הַנֶּפֶשׁ), 16 גְּזֵרָה מְבַטְּלָה בְּשִׁבְלוֹ, שְׂנֵאֲמָר⁵¹ וְאִם תּוֹצִיא
- 22 הוּא עַל-יְדֵי הַמְשָׁכַת 17 יָקָר מְזוּלָל כְּפִי תַהֲיָה, דְלִשׁוֹן מְבַטְּלָה בְּשִׁבְלוֹ
- 23 פְּנִימִיּוֹת הַרָצוֹן וְהַתַּעֲנוּג 18 מוֹרָה שֶׁהַקֶּב"ה מְבַטְּלָה בְּשִׁבְלוֹ, דִּישׁ לּוֹמֵר,
- 24 (דְפְּנִימִיּוֹת הַפְתָּר), שְׁהֲרָצוֹן 19 שָׁזָה נַעֲלָה יוֹתֵר מִזֶּה שֶׁהַקֶּב"ה גּוֹזֵר וְצַדִּיק
- 25 שֵׁם הוּא שְׁתַּהֲיָה הַהֲשַׁפְּעָה, 20 מְבַטֵּל. וְהַעֲנִין הוּא, דְעָקֵר הַתַּעֲנוּג דְלִמְעָלָה הוּא
- 26 הַרִי גַם כַּאֲשֶׁר בְּגֵרֵי הַהֲשַׁתְּלְשָׁלוֹת יֵשׁ 21 מִהַחֲדוּשׁ⁵² דְאִתְּהַפְּכָא חֲשׂוּכָא לְנִהוּרָא, לְהוֹצִיא
- 27 גוֹרֵה שֶׁלֹּא תהיה השפעה, אך כיוון 22 יָקָר מְזוּלָל⁵³. וְכִיּוֹן שֶׁמְעַבְּדְתּוּ שֵׁל צַדִּיק זֶה
- 28 שלמעלה מהשתלשלות, הרצון הוא 23 שְׂמֻלָּמֵד וּמְפִיץ תּוֹרָה חוּצָה גַם לְכֵן עִם-הָאֲרִיץ
- 29 שכן תהיה השפעה בִּטּוֹל הַגְּזֵרָה 24 נַעֲשֶׂה הַתַּעֲנוּג דְלִמְעָלָה, לְכֵן, בִּטּוֹל הַגְּזֵרָה
- 30 הוּא גַם מִצַּד הַהֲשַׁתְּלְשָׁלוֹת 25 שְׁעַל-יְדֵוֹ הוּא [לֹא בִּאֲפֵן דְהַקֶּב"ה גּוֹזֵר וְצַדִּיק
- 31 גּוֹפֵא כִּי סוּף סוּף הַדְּרוֹגוֹת שֶׁלִּמְעַלָּה 26 מְבַטֵּל, הֵיִינוּ שְׂמֻצָד הַדְּרָגָא דְהַקֶּב"ה
- 32 מהשתלשלות הן העומק והפנימיות 27 (הַשְׁתַּלְשָׁלוֹת) יִשְׁנָה הַגְּזֵרָה, אֱלֹא שְׁעַל-יְדֵי
- 33 והחיות של הדרגות שבהשתלשלות. 28 הַדְּרָגָא דְלִמְעָלָה מְהַשְׁתַּלְשָׁלוֹת (חיצוניות
- 34 וַיֵּשׁ לּוֹמֵר, דְּזָהוּ הַבִּיאוֹר הַפְּנִימִי 29 הַפְתָּר) שְׂנִמְשָׁכַת עַל-יְדֵי הַצַּדִּיק שְׂמוֹשֵׁל עַל
- 35 במה שְׂאֲמָרוֹ רְבוּתֵינוּ ז"ל⁵⁰ 30 הַדְּרָגָא וְאִם תּוֹצִיא יָקָר
- 36 כֹּל הַמְלַמֵּד אֵת בֵּן עִם-הָאֲרִיץ 31 מְזוּלָל כְּפִי תַהֲיָה, וּכְפִירוֹשׁ רַש"י
- 37 תּוֹרָה, אֲפִילוֹ הַקֶּב"ה גּוֹזֵר 32 לִמְעָלָה מְעַבְּדְתּוּ, בִּטּוֹל הַגְּזֵרָה הוּא גַם מִצַּד
- 38 גְּזֵרָה מְבַטְּלָה בְּשִׁבְלוֹ בִּכּוּחַ 33 הַדְּרָגָא דְהַקֶּב"ה
- 39 המלמד תורה לבן עם-הארץ 34 הַשְׁתַּלְשָׁלוֹת) הֵיִינוּ שְׂבִיטוֹל
- 40 שְׂנֵאֲמָר⁵¹ וְאִם תּוֹצִיא יָקָר 35 בְּ"מ פה, א. 51) ירמ' טו, יט. 52) וכמשל הידוע דצפור המדברת (לקו"ת במדבר כ, א. ובכ"מ). 53) ראה גם תורת
- 41 מְזוּלָל כְּפִי תַהֲיָה, וּכְפִירוֹשׁ רַש"י 36 מְנַחֵם - סֵפֶר הַמַּאֲמָרִים כְּסֵלוֹ ע' קַעַג.
- 42 על הפסוק: "אם תוציא אדם הגון 37
- 43 מאדם רשע שתחזירונו למוטב, כפי 38

להבין ענין נרות הנוכה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 הגיירה אינו בדרך כפיה והכרח של 'סדר השתלשלות' כך שלמרות שמצדו
2 יש מקום לגיירה בפועל היא מתבטלת, אלא שבגלל ההמשכה וההתגלות של
3 התענוג למעלה 'סדר השתלשלות' עצמו מתהפך מחושך לאור והגיירה
4 מתבטלת ממילא, והצדיק הוא שגורם את התענוג הנעלה הזה הנמשך
5 מ"פנימיות עתיק".
- 6 **וְהָיָה יְדוּעֵי**⁵⁴, בתורת החסידות
7 **דְּהֵגֵם שְׁעֵתִיק' הוּא מְלִשׁוֹן**
8 **נְעֵמָק וְנִבְדָּל**⁵⁵, היינו שנעתק
9 ונבדל מעשר הספירות שבעולם
10 האצילות (ומטה) כי הוא נעתק ונבדל
11 מלהיות שורש ומקור לדרגות שלמטה
12 ממנו ולכן נקרא 'עתיק יומין' שנעתק
13 ונבדל מ"יום" הרומז על אור וגילוי
14 מְפֶלֶל-מְקוֹם, מְזָה מעצם העובדה
15 שְׁנִקְרָא בְּשֵׁם 'עֵתִיק יוֹמִין'⁵⁶
16 (שְׁהוּא נְעֵמָק וְנִבְדָּל מ'יוֹמִין'),
17 מוֹכֵן וּמוֹכַח, שְׁגַם לְגַבֵּי הַדְרָגָא
18 ד'עֵתִיק', יִשְׁנֵם 'יוֹמִין', ואין
19 הכוונה שלגבי 'עתיק' אין כל מציאות
20 של 'יומין' והתגלות אֶלָּא שְׁהוּא
21 בפועל נְעֵמָק מֵהֶם ולא מאיר
22 ומתגלה בהם. [וּיְתִירָה מְזָה]⁵⁴,
23 לא זו בלבד ש'עתיק יומין' שייך
24 ל'יומין' אלא שְׁגַם הַדְרָגָא
25 שְׁנִקְרָאת 'עֵתִיק' (סְתָם) ולא
26 'עתיק יומין', שְׁלִמְעֵלָה מ'עֵתִיק
27 יוֹמִין', מְפֶלֶל-מְקוֹם, פִּינּוֹן
28 שְׁנִקְרָאת בְּשֵׁם 'עֵתִיק',
29 דְּפֵרוּשׁ 'עֵתִיק' הוּא שְׁנֵעֵמָק
30 וְנִבְדָּל, בְּהִכָּרַח לומר, שְׁיִשְׁנּוּ
31 עֲנִינֵן שְׁמַמְנוּ ולגבי הוּא נְעֵמָק
32 וְנִבְדָּל וְנִעְלַם, ואם כן גם לבחינת
33 'עתיק' סתם יש קשר וויקה כלשהי
34 לַעֲנִינֵן הַהֲתַגְלוֹת וְהַאֲרָה, אף
35 שלמעשה הוא נעלם ונבדל ולא מתגלה
36 כלל. וְלִכְּוֹן, בְּטוֹל הַגְּזֵרָה
37 שְׁנִגְזְרָה לַמַּעְלָה שְׁמַצַּד הַדְרָגָא
38 דְּהַשְׁתַּלְשָׁלוֹת עַל-יְדֵי הַמְשַׁכַּח 'עֵתִיק' שהוא אור נעלה מ'סדר
39 השתלשלות' ולכן בכוחו לבטל גיירה שנגזרה בתוך גדרי השתלשלות היא
40 בְּדֶרֶךְ פְּעֻלָּה ולא בדרך ממילא. כלומר, שְׁמַצַּד הַהַשְׁתַּלְשָׁלוֹת
41 (יוֹמִין) הם הספירות המאירות בתוך סדר והדרגה) נִגְזָר שְׁלֵא תְהִיָּה
42 הַשְּׁפָעָה, וְעַל-יְדֵי הַמְשַׁכַּח 'עֵתִיק', היא הגיירה מִתְבַּטְּלָת
43 וְהַשְּׁפָעָה כֵּן בָּאָה וְיִוְרֵת. [אֶלָּא שְׁבִטוֹל הַגְּזֵרָה שְׁבִהַשְׁתַּלְשָׁלוֹת
- על-ידי המשכת 'עתיק' הוא באפן שהשתלשלות עצמו
נעשה באפן פנה בהתאם ל'עתיק', ומעתה גם מצד 'סדר השתלשלות'
עצמו כבר אין גיירה, כמבואר לעיל שביטול גיירה על ידי 'ישרים' הוא לא
באופן של שליטה וממשלה על 'סדר השתלשלות' אלא באופן שהמשכה
מ'עתיק' (פנימיות הכתר) עושה שינוי
ב'סדר השתלשלות' עצמו]. אָבֵל
השנוי בהשתלשלות על-ידי
המשכת פנימיות עתיק
שלמעלה מ'עתיק' סתם שהוא אופן
עבורתם של ה'חסידים' אינו בדרך
פעולה אלא ממילא כמבואר
לעיל.
וְהֵעֲנִין הוּא, ד'פְּנִימִיּוֹת
עֵתִיק' הוּא אֵין-סוֹף
שְׁבְרִישָׁא-דְּלֵא-אֶתְיַדַּע ב'ראש
שלא נודע' כשלון הוהור, ומבואר
בחסידות שהכוונה לומר שדרגה זו כל
כך נעלית וכל כך נעלמת ולא גלויה
עד שהיא לא ידועה אפילו לעצמה,
כביכול, כי הביטול של 'פנימיות עתיק'
הוא עד כדי כך שאינו מודע אפילו
למציאות שלו עצמו (פְּמִבְאָר
בְּהַמְאָמָר⁵⁷). וְכִיּוֹן דְּפֵרוּשׁ
אֵין-סוֹף הוּא שְׁאֵין בּוֹ שׁוּם
הַגְּבֻלָּה כלל גם לא הגבלה יחסית,
הרי מוֹכֵן, שְׁלִגְבֵי אֵין-סוֹף
אמיתי שמופשט ומושלל לחלוטין מכל
הגבלה אֵין שִׁיף לומר שְׁהוּא
נְעֵמָק וְנִבְדָּל מְעַנִּין
הַהַשְׁתַּלְשָׁלוֹת, ועל-דרך האמור
לעיל שלגבי 'עתיק יומין' (ואפילו
לגבי בחינת 'עתיק' סתם שהיא
פנימיות הכתר אך לא פנימיות עתיק)
אי אפשר לומר שהיא מושללת
לחלוטין מ'סדר השתלשלות' אבל
ביחס לפנימיות עתיק, שהיא אין-סוף
אמיתי, אין מקום לומר אפילו שזו
דרגה המושללת מ'סדר השתלשלות'
ההשתלשלות כלל. [וְהֵגֵם שְׁהוּא נִמְצָא בְּרִישָׁא-דְּלֵא-
אֶתְיַדַּע, ואם לכאורה הרי הוא כן 'ראש' ושורש ומקור לדרגות ומוכות
ממנו הרי מְבָאָר בְּהַמְאָמָר שְׁהוּא נִמְצָא בְּרִישָׁא-דְּלֵא-אֶתְיַדַּע
כְּמוֹ שְׁהוּא בְּעֵצְמוֹתוֹ ושם הוא מושלל לגמרי מאור וגילוי, כמו
שנתבאר גם במאמר דיבור-המתחיל 'פדה בשלום' שנה זו].

(54) ראה בארוכה תורת מנחם - ספר המאמרים שבת ע' תז. וש"נ. (55) תו"א מג"א צח, רע"ג. ובכ"מ. (56) דניאל ז, ט.

(57) המשך תער"ב שם ע' תשע. וראה ד"ה פדה בשלום שנה זו (תשכ"ו) ס"י (סה"מ תשכ"ו ע' סה).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וּמִזֶּה מִכָּן שֶׁמְדוּבָר בְּהַמְשָׁכָה וְהַתְּגִלּוֹת מ'פְּנִימִיּוֹת עֵתִיק' מוֹכֵן, דְּבִטּוֹל
 2 הַגְּזֵרָה שֶׁמִּצַּד הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת עֲצֻמוֹ שֶׁגַּם כּוּ עֲצֻמוֹ כָּבֵד אֵין מְקוֹם
 3 לְגִזְרָה עַל-יְדֵי הַמְּשַׁכֵּת הַגְּלוּי ד'פְּנִימִיּוֹת עֵתִיק' הוּא (לֹא
 4 שְׁעַל-יְדֵי הַגְּלוּי ד'פְּנִימִיּוֹת עֵתִיק' נַעֲשֶׂה בְּטוֹל הַגְּזֵרָה, שֶׁלֹּא
 5 תִּתְבַּעַע בְּפוּעַל כִּי-אִם), שֶׁמִּצַּד
 6 הַגְּלוּי ד'פְּנִימִיּוֹת עֵתִיק', אֵין-
 7 סוֹף (שְׁבִרְיָשָׁא-דְּלֹא-אֶתְיַדְע),
 8 אֵין מְקוֹם מְלִכְתַּחְלָה לְגִזְרָה
 9 וְכֵאלוֹ לֹא הֵייתָ מַעֲלָם.
 10 וְעַל-פִּי-זֶה יֵשׁ לְבָאָר מַה
 11 שְׁתֹּתוּב בְּהַמְאָמֵר דְּעִנְנָן
 12 'חֲסִידֵיךָ יִבְרַכּוּכָה' וְהֵתוּכֵן שֶׁל
 13 בִּיטוּל הַגְּזֵרָה עַל יְדֵי עֲבוּרָת
 14 הַ"חֲסִידִים" (הַמְּשַׁכֵּה מ'פְּנִימִיּוֹת עֵתִיק'
 15 וּבִדְרוֹךְ מִמִּילָא) הוּא כְּדֹאֵיתָא
 16 כְּמוֹבֵא בִירוּשְׁלָמִי אֶפִּילוֹ הוּא
 17 (הַקְּב"ה) אָמַר הֲכִין וְאֵת
 18 אָמַר הֲכִין, דִּידָךְ קִימָא, יְדֵי
 19 לֹא קִימָא, אֶפִּילוֹ הַקְּדוּשׁ-בִּירוּךְ-
 20 הוּא אָמַר כֵּן וְאֵתָּה אִמְרַת כֵּן, שֶׁלֹּךְ
 21 קִימַת שְׁלִי לֹא קִימַת דְּפִרוּשׁ יְדֵיךָ
 22 לֹא קִימָא הוּא (לֹא שְׁעַל-יְדֵי
 23 שְׁ"אֵת אָמַר הֲכִין" מִתְּבַשְׁלַת
 24 הַגְּזֵרָה, בְּכַחֲנֵת צִדִּיק מְבַטֵּל גִּזְרָה
 25 שְׁנִגְזְרָה כִּי-אִם), שְׁעַל-יְדֵי
 26 הַגְּלוּי ד'פְּנִימִיּוֹת עֵתִיק'
 27 שְׁנִמְשָׁךְ עַל-יְדֵי "אֵת אָמַר
 28 הֲכִין", אֵין מְקוֹם מְלִכְתַּחְלָה
 29 לְגִזְרָה, לֹא קִימָא כֵאלוֹ הַגְּזֵרָה
 30 לֹא נִגְזְרָה מִלְכַתְחִילָה.
 31 וְזֶהוּ הַפִּירוּשׁ הַפְּנִימִי בְּכַתּוּב יוֹדוּךָ
 32 גו' וְחֲסִידֵיךָ יִבְרַכּוּכָה,
 33 שֶׁהַמְּשַׁכֵּה מִהַמְּקוֹם שְׁבוֹ
 34 הוּא הַהוֹדָאָה כִּי לֹא שִׁיךְ בּוֹ הַבְּנֵה
 35 וְהַשְּׂגָה אֵלֶּא רַק הוֹדָאָה שֶׁהִיא בְּאֶפְסָן
 36 דְּבִרְכָה (בְּדִרְכָה מִמִּילָא, לֹלֵא
 37 פְּעוּלָה וְהַתְּעַסְקוֹת, כְּמוֹבֵאָר לְעִיל
 38 בְּאוֹרוּכָה) הוּא עַל-יְדֵי
 39 'חֲסִידֵיךָ' דְּוָקָא, וְאֵילוֹ
 40 "צִדִּיקִים" ו"יִשְׂרָאֵל" לֹא מְסוּגָלִים לְכֵן
 41 כִּי הַהִמְשָׁכָה שְׁעַל-יְדֵי
 42 'חֲסִידֵיךָ' הִיא מ'פְּנִימִיּוֹת
 43 עֵתִיק', וְהַהִמְשָׁכָה מִשָּׁם הִיא

(לֹא בְּדִרְכָה פְּעֻלָּה, אֶלֶּא) בְּדִרְכָה מִמִּילָא לֹלֵא כֹל הַתְּעַסְקוֹת עִם
 44 דְּבָרִים בְּלַחֵי רְצוּיִים, וּבִיטוּל הַגְּזֵרָה הוּא 'בְּדִרְכָה מִמִּילָא'.
 45 (ט) וְהֵנָּה הַחֲלוּקִי שְׁבִינָן ג' הַמְּשַׁכֵּת הַנ"ל (אֲרִיךְ, עֵתִיק'
 46 וּפְנִימִיּוֹת עֵתִיק') שְׁתַּבְּאָר לְעִיל לְעִנְיַן הַבְּרָכָה וּבִיטוּל הַגְּזֵרָה הוּא גַּם
 47 בְּעִנְיַן הַבְּרוּרִים הַפְּרִדָּת הַטוֹב
 48 מֵהָרַע שְׁבַענִינֵי הָעוֹלָם הַגְּשָׁמִי
 49 וְהַעֲלָתָם לְשׁוֹרְשָׁם וּמְקוֹרָם בְּקְדוּשָׁה.
 50 דְּהַבְּרוּרֵי שֶׁל הַדְּבָרִים הַגְּשָׁמִיִּים
 51 שְׁעַל-יְדֵי הַגְּלוּי ד'אֲרִיךְ'
 52 (הַעֲבוּרָה שֶׁל בְּחִינַת "צִדִּיקִים") הוּא
 53 בְּדִרְכָה הַתְּגִלּוֹת וְהַמְּשַׁכֵּת אֲלוּקוֹת
 54 מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה. הֵינְנו⁵⁸
 55 שְׁהַבְּרוּרֵי דְּהַתְּחַתּוֹן הַדְּבָרִים
 56 הַגְּשָׁמִיִּים שֶׁהָאָדָם בֹּא אִתָּם בְּמַגַּע
 57 וְהַעֲלָתָם לְקְדוּשָׁה הוּא לֹא מִצַּד
 58 הַמְּצִיאוֹת שְׁלוֹ הֵינּוּ כְּחֶלֶק מְגִדְרֵי
 59 מְצִיאֹתוֹ שֶׁל הַתְּחַתּוֹן עֲצֻמוֹ אֶלֶּא
 60 אֲדָרְבָּא, הַתְּחַתּוֹן מִצַּד עֲצֻמוֹ נִשְׂאָר
 61 תְּחַתּוֹן כְּפִי שֶׁהִיא לְפָנֵי הַבִּירוּר, וְהַבִּירוּר
 62 אֵינוֹ אֵלֶּא מְפָנִי שְׁעַל-יְדֵי שְׁמֵאִיר
 63 בּוֹ גְלוּי אֹר שְׁאֵינוֹ בְּעֶרְךָ אֱלִיו
 64 נַעֲלָה מִמֶּנּוּ לֹאֵין שִׁיעוּר וְלֹלֵא כֹל יַחַס
 65 [בְּחִינַת סוֹבֵב אֹר ה"סוֹבֵב כֹּל
 66 לְעַלְמִין" שְׁמֵאִיר עַל הָעוֹלָם מְלַמְעֵלָה וְלֹא
 67 מִתְּלַבֵּשׁ בּוֹ בְּפִנִימִיּוֹת כִּי אֵינוֹ מְצוּמָצֵם
 68 לְפִי עֵרַכְסָם שֶׁל הָעוֹלָמוֹת הַנְּחוּתִים],
 69 הוּא מִתְּבַטֵּל מִמְּצִיאֹתוֹ וְיוֹצֵא
 70 מֵהַגְּדִירִים שְׁלוֹ כִּתְחַתּוֹן וְלִכֵּן הוּא
 71 מִתְּבָרַר וּמִתְּעַלָּה. וְלִכֵּן, גַּם לְאַחֲרֵי
 72 הַבְּרוּרֵי כֹּאשֶׁר הַטוֹב כָּבֵד נִפְרָד מֵהָרַע
 73 וְהַתְּעַלָּה לְקְדוּשָׁה, זֶה שְׁתְּחַתּוֹן
 74 אֵינוֹ מְנַגֵּד לְצַד הַקְּדוּשָׁה אֵלֶּא בְּטַל
 75 לְאֲלוּקוֹת הוּא לְפִי שְׁנִתְּבַטֵּל
 76 מִמְּצִיאֹתוֹ עַל-יְדֵי הַגְּלוּי אֹר,
 77 כִּי לְעוֹמַת הָאוֹר הַגְּדוֹל שֶׁהֵאִיר לְעִילוֹ,
 78 גְּדִירֵי הַמְּצִיאוֹת שְׁלוֹ מִתְּבַטְלִים אֶכְּל
 79 לֹא שְׁנַעֲשֶׂה שְׁנוּי בְּהַמְּצִיאוֹת
 80 דְּהַתְּחַתּוֹן עֲצָמוֹ לְעוֹמַת מְצַבּוֹ
 81 וּמְצִיאֹתוֹ לְפָנֵי הַבִּירוּר.
 82 וְהַבְּרוּרֵי שְׁעַל-יְדֵי הַגְּלוּי
 83 ד'עֵתִיק' (עֲבוּרָת ה"יִשְׂרָאֵל") הוּא
 84 גַּם מִצַּד עִנְיַנּוֹ דְּהַתְּחַתּוֹן
 85 עֲצָמוֹ⁵⁹ כִּי זוּהִי הַתְּגִלּוֹת שְׁמַחֲלוּלָת

(58) ראה בארוכה ד"ה פדה בשלום ה'תשכ"ב סעיף ה (תורת מנחם - ספר המאמרים כסלו ס"ע ג ואילך). (59) וע"ד כמו שהוא בהבירור שבדרך מלמטה למעלה.

להבין ענין נרות הנוכה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

40 בהכרח לומר שנפעל בו שינוי לעומת מצבו הקודם. **אֵלָא שְׁמַכְל־מְקוּם,**
 41 **כִּינּוּן שְׁגַם לְגַבֵּי 'עֵתִיק'** שהיא הדרגה שהייתה בגילוי בימי שלמה **יֵשׁ**
 42 **הַמְצִיאוֹת דְּהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת,** כמבואר לעיל שעצם העובדה שנקרא "עתיק
 43 יומין" היא הוכחה שעם היותו נעתק ונבדל מהעולמות עדיין יש לו שייכות
 44 מסוימת ל"יומין" וגילוי של 'סדר
 45 השתלשלות' **וּמַצִּד סֵדֶר**
 46 **הַהֲשַׁתְּלֻשְׁלוֹת,** גִּדְרַת הַתַּחְתּוֹן
 47 **הוּא שְׁהוּא תַּחְתּוֹן** כי בסדר
 48 השתלשלות' שבו האור האלוקי בא
 49 לפי סדר והדרגה, לכל דרגה ודרגה יש
 50 'ציור' והגדרה מיוחדים לו. ודרגה
 51 ובחינה המוגדרת כ'תחתון' יש
 52 למציאותה גדרים מיוחדים של 'תחתון'
 53 (**הַפֶּךָ דְּעֵלְיוֹן**⁶² שהם גדרים
 54 הפוכים ומנוגדים ביחס לגדרים של
 55 'עליון'), וכיון שכאמור גם כאשר יש
 56 המשכה והארה מ"עתיק" עדיין
 57 נשארים גדרים של 'סדר השתלשלות',
 58 **לְכַן הַגְּלוּי אֹרְ דְּהַעֲלִיּוֹן**
 59 **שְׁנַמְשָׁף בּוּ** בתחתון **וּבְכַמְלֵא,**
 60 **גַּם הַבְּרוּר שְׁנַעֲשֶׂה עַל־יָדֵי**
 61 **הַגְּלוּי** הוא כמו דְּכַר נוֹסָף
 62 עָלָיו בעוד שהוא עצמו נשאר בתוך
 63 הגדרים שלו, כך שלא חל בו שינוי
 64 מהותי.
 65 **וְהַבְּרוּר** של התחתון **שְׁעַל־יָדֵי**
 66 **הַגְּלוּי דְּפַנְימִיּוֹת עֵתִיק** (שנפעל
 67 דווקא על־ידי "חסידך" ונעלה
 68 מהגילוי של "עתיק" שהיה בימי
 69 שלמה), **כִּינּוּן שְׁפַנְימִיּוֹת עֵתִיק**
 70 **(אֵינ־סוֹף שְׁכַרִּישָׁא־דְּלֵא־**
 71 **אֶתְיַדַּע** אור אלוקי למעלה מכל מדידה והגבלה) **הוּא (בְּכַלְלוֹת** אף
 72 **שְׁכַפְרִטוּת יֵשׁ מְקוּם לְחֶלֶק בֵּין "פַּנְימִיּוֹת עֵתִיק" ל"עֲצֻמוֹת**
 73 **אֹר־אֵינ־סוֹף, דְּלְגַבֵּי עֲצֻמוֹת אֹר־אֵינ־סוֹף אֵין שְׁפָךְ**
 74 **מְצִיאוֹת שְׁחוּץ מְמַנּוּ,** ובעוד שביחס ל"עתיק" יתכן ש"עתיק" יאיר על
 75 'סדר השתלשלות' והתחתון יישאר בתוך גדרי המציאות שלו, הרי לגבי
 76 'עצמות' לא ייתכן שתהיה מציאות כלשהי חוץ ממנו וכאשר יש הארה
 77 מ'עצמות', כל הגדרים מתבטלים מכל וכל **וְאֶדְרָבָא,** לא זו בלבד שאין
 78 מציאות חוץ ממנו **אֶמְתַּת הַמְּצִאוֹ וְתַבְרַף הִיא הַמְּצִיאוֹת** האמיתית

1 שינוי בגדרי המציאות של התחתון עצמו. וטעם הדבר הוא **דְּכִינּוּן שְׁתַּעֲנוּג**
 2 (**עֵתִיק'** כמבואר בחסידות שבחינת עתיק בהקבלה לכוחות הנפש היא כוח
 3 התענוג) **הוּא הַפַּנְימִיּוֹת וְהַחַיּוֹת דְּכָל הַהֲשַׁתְּלֻשְׁלוֹת,** כשם
 4 שבנפש האדם התענוג הוא הכוח המניע את הרצונות ואת הפעולות של האדם,
 5 התענוג העליון, כביכול, הוא מקור
 6 החיות של כל 'סדר השתלשלות' של
 7 האור האלוקי מדרגה לדרגה **לְכַן,**
 8 **הַבְּרוּר דְּהַתַּחְתּוֹן שְׁעַל־יָדֵי**
 9 **גְּלוּי זֶה הוּא בְּאִפְן שְׁנַעֲשֶׂה**
 10 **שְׁנִי פְּהַתַּחְתּוֹן עֲצֻמוֹ** הנפעל
 11 כתוצאה מכך שהתענוג שהוא עיקר
 12 חיותו וקיומו ניכר ונרגש בו בגילוי
 13 כתוצאה מהתגלות בחינת "עתיק".
 14 **וְכַמְבֹאֵר בְּהַמְאָמְרֵי**⁶⁰ **כִּינּוּן**
 15 **הַבְּרוּר עַל־יָדֵי הַגְּלוּי** של האור
 16 האלוקי בעולם **שְׁהָאִיר עַל־יָדֵי**
 17 **שְׁלֵמָה** המלך **וְדְּהַגְּלוּי שְׁהָאִיר**
 18 **עַל־יָדֵי שְׁלֵמָה הוּא הַגְּלוּי**
 19 **דְּ'עֵתִיק'** כפי שהוסבר בהרחבה גם
 20 במאמר דיבור־המתחיל "פדה בשלום"
 21 (הנוכח), **שְׁהַגְּלוּי אֹרְ** שהאיר בימי
 22 שלמה לא פעל בדרך התעסקות עם
 23 ענייני העולם אלא **מְשָׁף אֵלָיו אֶת**
 24 **הַנְּצוּצוֹת** של הקדושה ש'נפלו' בתוך
 25 ענייני העולם, **כִּינּוּן אֶבּוּקָה** של
 26 **אֵשׁ שְׁמוֹשֶׁכֶת אֵלֶיהָ אֶת**
 27 **הַנְּצוּצוֹת** כמבואר בתורה אור'
 28 לרבנו הזקן שאילו אדם הראשון לא
 29 היה חוטא, ניצוצות הקדושה שבעולם
 30 היו מתעלים תוך התכללות באורות
 31 העליונים שהאדם היה ממשיך ומגלה
 32 "כנר בפני האבוקה שאם האבוקה קטנה אזי נר הסמוך לה יוכלל בה ואם
 33 ירחיקוהו מעט לא יתכלל בה מפני שהאבוקה קטנה, אבל אם תהיה האבוקה
 34 גדולה, אזי אף־על־פי שהיה הנר רחוק יהיה מתכלל בה... וכן כל העמים באו
 35 לשמוע חכמת שלמה וכמו שכתוב במלכת שבא כו', והיינו לפי שאז היה
 36 אבוקה גדולה על דרך משל, על כן ממילא מתכללים בה הניצוצות". **וְכִינּוּן**
 37 **שְׁהַבְּרוּר הִיָּה בְּאִפְן שְׁהַנְּצוּצוֹת (שְׁכַבְהַתַּחְתּוֹן) נִמְשָׁכוּ**
 38 **מֵעֲצֻמוֹ לְהַגְּלוּי, הָרִי מוֹכֵן, שְׁהַבְּרוּר אִזְ הִיָּה גַּם מַצִּד עַנְיָנוּ**
 39 **דְּהַתַּחְתּוֹן**⁶¹ שהרי אם התחתון עצמו נמשך להתעלות ודבוק באלוקות,

60) המשך תער"ב שם ע' תשס"ט. 61) ויש לומר, דהחילוק שבין "קומה ה' ויפוצו אויביך" (בהעלותך יו"ד, לה) ו"קומה ה' למנוחתך" (תהלים קלב, ח) (ראה בהמאמר די"ט כסלו ס"ח (סה"מ תשכ"ו ע' סב ואילך)) הוא, שהגילוי שהאיר במשכן ה' (בר"כ) הגילוי דאריך, ולכן עיקר הענין שנעשה ע"י נסיעת המשכן במדבר הוא שה' הורג נחשים שרפים ועקרבים. והגילוי שהאיר במקדש ה' הגילוי דעתיק, ולכן משך אליו את הניצוצות. 62) ראה ד"ה פדה בשלום שבהערה 58 הערה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 והפנימית של כל הנמצאים⁶³, והאמת היא שאין להם שום מציאות
 2 עצמאית נבדלת ממנו לכן, על-ידי גלוי פנימיות עתיק, נרגש
 3 בכל דבר שהמציאות שלו גופא היא אלקות וכאשר הביורר
 4 וההעלאה של הדבר הגשמי הוא כתוצאה מהתגלות עצמותו הרי זה ביורר
 5 נעלה לאין שיעור, כי הגילוי שהיה
 6 בימי שלמה שהיה מ'חיצוניות עתיק'¹
 7 ולא חדר בפנימיות במידה כזו שהפך
 8 לחלק בלתי נפרד מעצם מציאותם של
 9 הנבראים, ואילו כאשר יהיה גילוי
 10 מ"עצמות" אוי יתגלה כיצד האמת
 11 הפנימית של המציאות הגשמית עצמה
 12 היא אלקות.
 13 יו"ד) וזהו שבימי שלמה
 14 נתבררו רק נצוצות אלו
 15 שהיה בהם איזה ענין של
 16 אור, כמשל הניצוצות שנמשכים
 17 לאבוקת האש ונכללים בה כי הם
 18 דומים לה ולעמיד-לבא יתבררו
 19 כל הנצוצות, גם אלו שכביכול
 20 'כבויים' ואינם מאירים כי ברור
 21 הנצוצות שעל-ידי גלוי
 22 'חיצוניות עתיק' נשהגלוי
 23 שהיה בימי שלמה היה
 24 הגלוי דחיצוניות עתיק כמבואר
 25 גם בדבור 'פדה בשלום' הנוכח]
 26 הוא לא מצד הנצוצות עצמם
 27 שבהם לא חל שינוי מהותי אלא
 28 מצד זה שהגלוי מושף את
 29 הנצוצות אליו, ולכן נתבררו
 30 אז רק נצוצות אלו ששייכים
 31 יש להם יכולת להרגיש גלוי אור
 32 ואילו הניצוצות שאין להם יכולת זו
 33 אכן לא התבררו. והברור שעל-
 34 ידי גלוי פנימיות עתיק'³⁴
 35 בעולם ובדברים התחתונים הגשמיים
 36 הוא שעל-ידי הגלוי
 37 ד'פנימיות עתיק' מתגלה
 38 בכל דבר שהמציאות האמיתית
 39 שלו גופא עצמו היא אלקות,
 40 וזה כמובן מוכיח על שינוי אמיתי
 41 ולכן לעמיד-לבא שאז יהיה
 42 הגלוי ד'פנימיות עתיק',

שהוא, כאמור, גילוי ה"עצמות" גם הנצוצות שנתחשבו שיררו ונתעלמו
 עד כדי כך שאינם מאירים יתעלו ויכללו בקדשה, ויתירה מזה,
 שגם הדברים הגשמיים עצמם (לא רק הנצוצות הקדושים
 שבהם) יהיו בתכלית ההתאחדות באלקות, כמו שנתבאר
 בדבור-המתחיל 'פדה בשלום' שנתבאר בי"ט פסלו.
 ועוד חלוק בין הברור הבדל בין הברור
 שהיה בימי שלמה להברור
 שהיה לעתיד-לבא, דברור
 הנצוצות שבעמים היה בימי
 שלמה על-ידי שבאו אליו
 כמשל הניצוצות המתקרבים לאבוקה
 כמבואר לעיל. אבל קדם שבאו
 אליו בעוד שישבו במקומם הרחק
 מירושלים לא נתבררו עדין.
 דהגם שהגלוי שהאיר על-
 ידי שלמה האיר גם בנצוצות
 הקדושים שבמקומות הרחוקים
 ומשף אותם לבא אליו
 ובעקבות ההארה הזו עשו את דרכם
 מרחקים לירושלים, ואם כן ברור
 שההארה שהאירה על ידי שלמה
 המלך אכן האירה גם למרחקים
 מפל-מקום, הברור שלהם
 בפעל והעלאתם לקדושה היה
 דוקא לאחרי שבאו אליו כשם
 שבמשל הנוכח הניצוצות הופכים
 להיות חלק בלתי נפרד מהאבוקה רק
 כשהם מתקרבים אליה ונכללים בה.
 כמובן מזה שגם לאחרי
 שמלכת שבא שמעה את
 שמע שלמה, הרי כל זמן שהייתה
 במקומה, עדיין לא חל בה השינוי
 והקירוב לקדושה, ולכן הצרף
 להיות ותבוא וירושלמה⁶⁴,
 ורק אז נעשה הביורר⁶⁵.
 ולכאורה יש מקום לתמוה: אם אורו
 של שלמה המלך אכן הגיע גם
 למרחקים, מדוע לא פעל את הביורר
 של העמים בהיותם במקומם? אלא
 הביאור הוא דכין שהברור
 שלהם היה לא מצד עצמם

(63) רמב"ם ריש הל' יסודי התורה. (64) מלכים-א י"ד, א-ב. (65) אבל לא קודם שבאה. ועד אשר "לא האמנתי לדברים עד אשר באתי" (שם י"ד, ז).

להבין ענין נרות הנוכה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 והם עצמם לא השתנו (כמבואר לעיל אודות ביורו התחתון מבלי שהוא עצמו
2 ישתנה) אלא הביור היה מצד הגלוי שהאיר בהם, לכן, הברור
3 שלהם היה הווקא כשבאו למקום ששם הוא הגלוי אבל
4 ההארה של הגלוי כפי שהיא מאירה למרחוק לא פעלה בהם את הביור כי
5 כל עוד נשארו במקומם נשארו גם
6 בגדרי המציאות וההגבלות שלהם. 1
7 והברור דלעתיד לבא, פינן 2
8 שהברור אז יהיה על-ידי 3
9 שיתגלה אמתית המציאות 4
10 של הדברים המתבררים 5
11 עצמם, וגילוי זה יפעל שינוי מוחלט 6
12 במהותם לכן, אז 67 אהפך אל 7
13 עצמים (כמו שהם במציאותם 8
14 ובמקומם מבלי שיצטרכו לעלות 9
15 לירושלים כפי שהיה בימי שלמה) גו'
16 לעברו את הקדוש ברוך הוא שכם 10
17 אהד כולם יחד. 11
18 (יא) ועל-דרך-זה הוא בענין הפצת המענינות 12
19 הפצת המענינות חוצה (שהוא 13
20 הכנה וכלי ל"אתי מר", דא 14
21 מלפא משיחא⁶⁷ ביאת הארון, זה 15
22 מלך המשיח, כמענה מלך המשיח 16
23 לבעל-שם-טוב, בעלותו להיכל 17
24 המשיח, על שאלתו מתי יבוא אדוני), 18
25 תורת התסידות היא פחינת 19
26 פנימיות עתיק התגלות מאלוקות 20
27 שלמעלה מכל מדידה והגבלה שגם זו 21
28 התגלות אור שמחוללת שינוי מוחלט 22
29 בגשמיות העולם. 23
30 וזהו הטעם לכך שעל-ידי למוד 24
31 תורת התסידות וההליכה 25
32 בדרך התסידות, שזוהו התפשטות 26
33 והתגלות של מעינות החסידות כחות 27
34 הטבעיים (של העוסק 28
35 בתסידות) נעשים כחות 29
36 אלקיים⁶⁸, וזה כמובן שינוי מהותי 30
37 ביותר בגדרי התחתון והדבר אפשרי 31
38 פי על-ידי המשכת הגלוי 32
39 דפנימיות עתיק, נרגש בו באדם 33
40 שלומד את תורת החסידות והולך בדרך 34
41 החסידות (אם לא בצורה ניכרת ונרגשת

(66 צפני' ג, ט. 67) כמ"ש באגה"ק הידועה דהבעש"ט נ"ע - נדפסה גם בכתר שם טוב בתחלתו. 68) המשך תער"ב שם ע' תשעג. וראה בארוכה שיחת מוצש"ק כ"א כסלו תרע"ג (ספר השיחות תורת שלום ע' 185). 69) שיחת י"ט כסלו תרס"ג (ספר השיחות תורת שלום ע' 26). 70) ראה מנחות נג, ב. שמו"ר פל"ו, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 החסידות בהרחבה רבה ("פוצו") שְׁלֹאֲחֵרֵי י"ט כְּסָלוֹ נִמְשָׁל לְשִׁמּוֹן
 2 הוא, כִּי שִׁמּוֹן⁷¹, עִם הַיּוֹתוֹ מִבְּדֵל מִכָּל דָּבָר (שְׁלֹכֵן אֵינוֹ
 3 מִתְעַרֵב בְּשׁוֹם מִשְׁקִין⁷² ואם מערבים שמן בכל משקה אחר, הרי הוא
 4 צף ועולה למעלה וניכר בפני עצמו), מִכָּל־מָקוֹם הוּא מִפְּעַפֵּעַ בְּכָל
 5 דָּבָר⁷³ באופן שהשפעתו ניכרת
 6 ונוגשת בתוך הדבר (הֵינּוּ), 1 נִמְשָׁל לְשִׁמּוֹן הוּא, כִּי שִׁמּוֹן⁷¹, עִם הַיּוֹתוֹ מִבְּדֵל
 7 שֶׁשִׁמּוֹן עֲצָמוֹ מִפְּעַפֵּעַ בְּכָל 2 מִכָּל דָּבָר (שְׁלֹכֵן אֵינוֹ מִתְעַרֵב בְּשׁוֹם מִשְׁקִין⁷²),
 8 דָּבָר וְחוּדֵר בּוֹ, וְלֹא רִק שְׁפּוּעֵל 3 מִכָּל־מָקוֹם הוּא מִפְּעַפֵּעַ בְּכָל דָּבָר⁷³ (הֵינּוּ),
 9 בּוֹ מִבְּחִין). 4 שֶׁשִׁמּוֹן עֲצָמוֹ מִפְּעַפֵּעַ בְּכָל דָּבָר, וְלֹא רִק
 5 שְׁפּוּעֵל בּוֹ. וְעַל־דִּרְךָ־זֶה הוּא בְּנוֹגֵעַ לְהַגְלִי
 6 דִּי"ט כְּסָלוֹ, דְּזֶה שְׁאֵז הִתְחַל עֲקָר הָעֲנִין דִּיפּוּצוֹ
 7 מְעִינֹתֶיךָ חוּצָה⁷⁴, הוּא מִפְּנֵי שְׁאֵז נִמְשָׁף הַגְּלִי
 8 דִּפְנִימִיּוֹת עֵתִיק', דִּפְנִימִיּוֹת עֵתִיק' הוּא מִבְּדֵל
 9 מִכָּל הַהִשְׁתַּלְּשׁוֹת (וְעַל־אֲחַת־בְּמֵה־וְכַמֵּה
 10 מ'חוּצָה') עוֹד יוֹתֵר מ'חִיצוֹנִיּוֹת עֵתִיק' (דְּגַמַּת
 11 הַשִּׁמּוֹן שְׁאֵינוֹ מִתְעַרֵב בְּשִׁאֲרַ מִשְׁקִין), וְאֶף־עַל־
 12 פִּי־כֵן, וּמִטַּעַם זֶה גּוֹפֵא, דְּוָקָא לֹא־חֵרֵי י"ט כְּסָלוֹ
 13 הִתְחַל הָעֲנִין דִּיפּוּצוֹ מְעִינֹתֶיךָ חוּצָה, שְׁבִיחֹצָה'
 14 יִשְׁנֵם הַמְּעִינֹת עֲצָמָם (דְּגַמַּת שִׁמּוֹן שֶׁהוּא עֲצָמוֹ
 15 מִפְּעַפֵּעַ בְּכָל דָּבָר).
 16 וְעַל־דִּרְךָ־זֶה הוּא הַגְּלִי דְּחֻנְפָה, וּבִפְרָט
 17 הַגְּלִי דְּנִרְוֹת חֻנְפָה
 18 שֶׁתְּקַנּוּם מִפְּנֵי הַנֶּסֶם שֶׁהָיָה בְּשִׁמּוֹן, שֶׁהוּא הַגְּלִי
 19 דִּפְנִימִיּוֹת עֵתִיק'. וְזֶה שְׁמִבְּאָר בְּהִדְרוּשִׁים (הוֹבְאֵו
 20 לְעֵיל סְעִיף ב) שֶׁהִמְעֵלָה דְּנִרְוֹת חֻנְפָה (לְגַבֵּי
 21 נִרְוֹת הַמִּקְדָּשׁ) הוּא שֶׁהַגְּלִי דְּנִרְוֹת חֻנְפָה הוּא
 22 לְמַעְלָה מִהַשְׁתַּלְּשׁוֹת, אֶף שֶׁכְּלָלוֹת הַפְּתָרָה (גַּם
 23 אֲרִיךְ' וּמִכָּל־שִׁפְן 'חִיצוֹנִיּוֹת עֵתִיק') הוּא
 24 לְמַעְלָה מִהַשְׁתַּלְּשׁוֹת, יֵשׁ לוֹמֵר, כִּי הָעֲנִין
 25 דְּלְמַעְלָה מִהַשְׁתַּלְּשׁוֹת הוּא שֶׁהוּא בְּכָל מָקוֹם
 26 (לְמַעְלָה וּלְמַטָּה) בְּשׁוֹה, וְעֲנִין זֶה הוּא בְּעֵקֶר
 27 בִּפְנִימִיּוֹת עֵתִיק'. שֶׁהַגְּלִי דִּפְנִימִיּוֹת עֵתִיק'
 28 הוּא (בְּעֵקֶר) לְמַעְלָה, אֲלֵא שֶׁנִּמְשָׁף וּפּוּעֵל גַּם
 29 לְמַטָּה. וְכַנְּ"ל (סְעִיף יו"ד) בְּעֲנִין הַגְּלִי שֶׁהָאִיר
 30 עַל־יְדֵי שְׁלֵמָה (הַגְּלִי דִּפְנִימִיּוֹת עֵתִיק'),
 31 שֶׁעֵקֶר הַגְּלִי הָיָה בִּירוּשָׁלַיִם, אֲלֵא שֶׁנִּמְשָׁף וּפּוּעֵל גַּם בְּשָׂבָא. וְעֵקֶר הָעֲנִין
 32 שֶׁהוּא הַגְּלִי דְּנִרְוֹת חֻנְפָה, וּבִפְרָט

(71) ראה בארוכה קונטרס ענינה של תורת החסידות סעיף ז. (72) טבול יום פ"ב מ"ה. רמב"ם הל' טומאת אוכלין פ"ח ה"י. (וגם לדעת ריב"נ ש"שניהן חיבור, אי"ז שהשמן מתערב ביין, ורק לפי שנוגע ודבוק בו - ראה אמ"ב שער הק"ש רפנ"ו). וראה גם שמו"ר שם. (73) ראה חולין צז, רע"א. שו"ע יו"ד סק"ה ס"ה. (74) ספר השיחות תורת שלום ע' 112 ואילך.

להבין ענין נרות הנוכה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 מהשתלשלות (שהוא בכל מקום בשנה מבלי כל הבדל בין
2 "מעלה" ו"מטה"), הוא בפנימיות עתיק, שהוא עצמו נמצא
3 גם למטה ומאיר למעלה כמו למטה. ויתירה מזה, שלגבי הגלוי
4 ד'פנימיות עתיק' לא ישנו החלוק ההבדל דמעלה ומטה⁷⁵,
5 וכיוון שמצד דרגה זו אין כלל הבדלים
6 בין מעלה ומטה הרי הגלוי וההארה
7 הוא למטה כמו למעלה פי על-ידי
8 הגלוי ד'פנימיות עתיק' נרגש
9 בכל דבר שהמציאות שלו
10 גופא עצמו היא אלקות.
11 (ג) וזהו המענה השאלה שנשאלה
12 בתחילת המאמר מהו הטעם שגור
13 חנכה מצוה להניחה על פתח
14 ביתו מבחוץ, לרשות הרבים
15 [לא פגרות המקדש שהיו
16 בפנים, ומשם האירו לחוץ].
17 כי אופן הגלוי של נרות הנוכה שונה
18 במהותו מהגלוי של נרות המקדש פי
19 זה שהאור דנרות חנכה מאיר
20 את החשף דרשות הרבים הוא
21 באופן שהוא האור עצמו נמצא
22 (גם) ברשות הרבים כמוסבר
23 לעיל לגבי הפצת המעיינות באופן
24 שהמעיינות עצמם יוצאים "חוצה".
25 וזהו גם הטעם הפנימי לכך שזמן
26 הדלקתם של נרות חנוכה הוא
27 משתשקע החמה, פי זה
28 שהאור דנרות חנכה מאיר
29 את חשף הלילה הוא (לא
30 באופן שעקרו של האור הוא
31 ביום אלא שנמשך ומאיר גם
32 בלילה, בדוגמת המעיינות שרק
33 המים החיים שלהם נמשכים ויוצאים
34 אך לא המעיינות עצמם אלא) שגם
35 בזמן החשף לאחר שקיעת החמה
36 ישנו האור עצמו ולא רק המשכה
37 והארה ממנו.
38 ויתירה מזה, על-ידי שהאור
39 דנרות חנכה הוא גם במקום
40 וזמן החשף (רשות הרבים
41 [לילה]), נפעל חידוש גדול עוד יותר
42 בהשפעת האור על החושך והוא אשר
43 החשף עצמו נהפך לאור.

1 דלמעלה מהשתלשלות (שהוא בכל מקום
2 בשנה), הוא בפנימיות עתיק, שהוא עצמו
3 נמצא גם למטה. ויתירה מזה, שלגבי הגלוי
4 ד'פנימיות עתיק' לא ישנו החלוק דמעלה
5 ומטה⁷⁵, פי על-ידי הגלוי ד'פנימיות עתיק'
6 נרגש בכל דבר שהמציאות שלו גופא היא
7 אלקות.
8 (ג) וזהו שגור חנכה מצוה להניחה על פתח
9 ביתו מבחוץ, לרשות הרבים [לא
10 פגרות המקדש שהיו בפנים, ומשם האירו
11 לחוץ], פי זה שהאור דנרות חנכה מאיר את
12 החשף דרשות הרבים הוא באופן שהוא עצמו
13 נמצא (גם) ברשות הרבים. וזהו גם שזמן
14 הדלקתם הוא משתשקע החמה, פי זה שהאור
15 דנרות חנכה מאיר את חשף הלילה הוא (לא
16 באופן שעקרו של האור הוא ביום אלא שנמשך
17 ומאיר גם בלילה, אלא) שגם בזמן החשף ישנו
18 האור עצמו. ויתירה מזה, דעל-ידי שהאור
19 דנרות חנוכה הוא גם במקום וזמן החשף
20 (רשות הרבים ולילה), החשף עצמו נהפך לאור.
21 (ד) ועל-פי-זה יש לבאר הטעם על זה
22 שהמשכת גלוי זה היתה
23 דוקא על-ידי המסירות-נפש דמתתיהו ויבניו
24 [ולא על-ידי המסירות-נפש דפורים], פי
25 המסירות-נפש דמתתיהו ויבניו היתה שהגם
26 שהיו חלשים ומעטים, מפל-מקום לחמו נגד
27 גבורים ורבים. דזה שעשו פעלה בדרך הטבע
28 היננים, הגם שעל-פי טבע אין מקום שחלשים ומעטים ינצחו גבורים ורבים,
29 הוא, פי הנה מנח אצלם (אפגעלייגט) שגם הטבע [דעולם הזה התחתון
30 שהקלפות גוכרים בו⁷⁶, ואפילו כשהעולם הוא במצב כזה שהמנגדים הם
31 גבורים ורבים], הוא אלקות, דהנחה זו היא⁷⁷ מצד ההרגש שאמתת המצאו
32 יתברך הוא המציאות דכל הנמצאים. ולכן, על-ידי-זה המשיכו הגלוי
33 ד'פנימיות עתיק'.

(75) וראה תורת מנחם - ספר המאמרים אב ע' קעב, שאמיתית הענין דלמעלה מהשתלשלות הוא שאין בו ההגבלה והחלוק דמעלה ומטה. (76) תניא פ"ו (יו"ד, סע"ב). (77) ראה עד"ז לעיל סעיף יא.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 ד'פְּנִימִיּוֹת עֲתִיק' שלגביו אכן אין שום העלם והסתר (מה'שאי-כן
- 2 המסירות נפש בפורים, שעמדו בתוקף ולא המירו את דתם למרות גזירת המן,
- 3 עם כל מעלתה, איננה מביאה לידי ביטוי עניין זה, שבעצם - המציאות
- 4 האמיתית של העולם היא אלוקות).
- 5 (טו) וְזֶהוּ שְׂזֻמְנָה שֶׁל גֵּר חֲנֻכָּה
- 6 הוּא מִזְמַן שִׁקִּיעַת הַשֶּׁמֶשׁ עַד
- 7 דְּכֻלְיָא רִיגְלָא דְתִרְמוּדָא¹⁶,
- 8 שגם רגלם של 'תרמודאי' המאחרים
- 9 את שובם מן השוק תכלה מרשות
- 10 הרבים וגם הם כבר מפסיקים ללכת
- 11 (ומאחר שאין אנשים ברשות הרבים,
- 12 כבר אין פירסומי ניסא בהדלקת הנרות)
- 13 והמשמעות הרוחנית הפנימית של
- 14 הרברים היא תרמודאי הם
- 15 המורדים במלכות שמים
- 16 (תרמודאי אותיות מורדת⁷⁸),
- 17 וְעַל-יְדֵי גֵר חֲנֻכָּה נַעֲשֶׂה כְּלִיא
- 18 רִיגְלָא דְתִרְמוּדָא, תכלה רגלם
- 19 של 'תרמודאי' דְשִׁנֵי פְרוּשִׁים
- 20 בְּזַה⁷⁹, פירוש אחד - שְׁהָאֹר
- 21 דְגֵר חֲנֻכָּה מְכַלְה וּמְבַטֵּל אֶת
- 22 רִיגְלָא דְתִרְמוּדָא, היינו שמאיר
- 23 גם באלה שמורדים במלכות שמים
- 24 שגם בהם יהיה גילוי אלוקות והחושך
- 25 שלהם יהפוך לאור, ופירוש שני -
- 26 וְשִׁהָאֹר דְגֵר חֲנֻכָּה פּוֹעֵל
- 27 הַכְּלִיּוֹן ("כְּלִיא" מְלִשׁוֹן
- 28 כְּלִיּוֹן וּכְלֹת הַנֶּפֶשׁ כּמוֹכֵן שֶׁל
- 29 צימאון ותשוקה עזה לאלוקות, עד
- 30 לרצון של הנפש לצאת ממגבלות
- 31 הגוף) גַּם בְּרִיגְלָא דְתִרְמוּדָא,
- 32 שְׁגַם אֵלֶּה שֶׁהִיוּ מוֹרְדִים
- 33 במלכות שמים יָבוֹאוּ לְבַחֲנֵינָא
- 34 כְּלֹת הַנֶּפֶשׁ לאלוקות.
- 35 וְזֶהוּ הָעֲלוּי שֶׁל הַבְּרוּר שֶׁל
- 36 העולם והרברים הגשמיים שְׁעַל-יְדֵי
- 37 הַגְּלוּי דְגֵר חֲנֻכָּה לְגַבֵי
- 38 הַבְּרוּר שְׁעַל-יְדֵי הַגְּלוּי
- 39 שֶׁהָאִיר בִּימֵי שְׁלֹמֹה, שְׁבִימֵי
- שְׁלֹמֹה נִתְבָּרְרוּ רַק הַנְּצוּצוֹת שֶׁהָיָה בָּהֶם אֵיזָה עֲנָנָן שֶׁל
- אֹר, וְלֹא הַנְּצוּצוֹת שֶׁנִּחְשְׁכוּ וּנְמַכְּל-שֶׁכֶּן⁸⁰ שְׁלֹא
- נִתְבָּרְרוּ אֶז הַנְּצוּצוֹת שֶׁבְּתִרְמוּד⁸¹ אוֹתִיּוֹת
- מִוְרְדָת⁷⁸), וְעַל-יְדֵי הַגְּלוּי דְגֵר חֲנֻכָּה נַעֲשֶׂה כְּלִיּוֹן
- (כְּלֹת הַנֶּפֶשׁ) גַּם בְּרִיגְלָא דְתִרְמוּדָא.
- וּמְזָה מוֹכֵן בְּנוֹגַע לְהַעֲנִין דְּהַפְּצַת הַמַּעֲנִינֹת
- חוּצָה, שְׁגַם אֵלֶּה שֶׁהֶם בְּמַצָּב שֶׁל
- 'חוּצָה' הִכִּי יָרוּד, כּוֹלָל גַּם עֲנָנָן דְּמִרְיָדָה
- רְחֻמָּא לִיצְלָן, עַל-יְדֵי הַפְּצַת הַמַּעֲנִינֹת חוּצָה
- מִתְבַּטֵּל כָּל מְצִיאֹת הַמִּרְיָדָה שֶׁהִיָּתָה אֶצְלָם
- לְפָנֵי-זֶה (אֶפִּילוּ רִיגְלָא דְתִרְמוּדָא, דְּרָגָל הִיא
- בְּחִינָה הַיּוֹתֵר אֶחְרוּנָה ועל ידי
- אור החסידות גם הדרגה הכי תחתונה
- ב'תרמודאי' עצמם, בחינת רגלים,
- הופכת לאור), וְיִתְרָה מְזָה,
- שֶׁנַּעֲשֶׂה בָּהֶם עֲנָנָן הַכְּלִיּוֹן,
- כְּלֹת הַנֶּפֶשׁ לאלוקות, כך
- שהמהפך הוא מן הקצה אל הקצה.
- וְעַל-דֶּרֶךְ שִׁהְיָה לְעַתִּיד-
- לְבֹא, כִּימוֹת הַמְּשִׁיחַ שְׁאֵז יִהְיֶה
- וְאֵת רִיחַ הַטְּמָאָה אֶעֱבִיר מִן
- הָאָרֶץ⁸² כי האור האלוקי יאיר בכל
- מקום ומקום וְיִתְרָה מְזָה - אֶז⁶⁶
- אֶהְפֶּךָ אֶל עַמִּים גוֹ' שגם אומות
- העולם הרחוקים ביותר מאלוקות
- יתחפכו לעבודת ה', לְעַבְדוֹ שְׁכָם
- אָחֵד.

78) עמק המלך שער קרית ארבע ר"פ קיא (קח, א). קה"י ערך תרמוד. ומרומז (ככל הענינים דפנימיות התורה) גם בנגלה תורה, כי היו עבדי שלמה שמרדו בו ונתערבו בין התרמודים (כדמשמע במס' יבמות טז, ב), והמרידה בשלמה שישב על כסא ה' הו"ע המרידה ופריקת עול מלכות שמים. 79) ראה תורת מנחם - ספר המאמרים כסלו ריש ע' קע. וש"נ. 80) בהמשך תע"ב שם ע' תשע, שבימי שלמה לא נתבררו הנצוצות שבג' קליפות הטמאות. - והרי בגקה"ט יש גם כאלה שאינם מורדים (ראה תניא פכ"ד ל, א). אה"ת נ"ך ע' תשסח וואלך. 81) ולא רק שלא נתבררו ע"י הגילוי דביהמ"ק, אלא שמרדו כו' (כנ"ל הערה 78). ולא עוד אלא שתרמוד היתה שותפת בחורבן הבית (ירושלמי תענית פ"ד סוף ה"ה). 82) זכרי' יג, ב.